

MINISTERSTWO
INFRASTRUKTURY
I ROZWOJU

Projekt „Razem Blisko Krakowa – zintegrowany rozwój podkrakowskiego obszaru funkcjonalnego” korzysta z dofinansowania funduszy EOG, pochodzących z Islandii, Liechtensteinu i Norwegii oraz środków krajowych.

ZINTEGROWANA STRATEGIA ROZWOJU OBSZARU FUNKCJONALNEGO „BLISKO KRAKOWA”

**razem
blisko Krakowa**
zintegrowany rozwój
podkrakowskiego obszaru funkcjonalnego

Czernichów

Mogilany

Liszki

Skawina

Świętynki Górne

Kraków, styczeń 2015

Zintegrowana Strategia Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego „Blisko Krakowa”

Opracowanie:

FRDL Małopolski Instytut Samorządu Terytorialnego i Administracji w Krakowie

Spis treści

WPROWADZENIE.....	4
DOKUMENT STRATEGII	7
METODOLOGIA PRAC NAD STRATEGIĄ	9
ZAKRES PRAC NAD STRATEGIĄ	13
NOWY PARADYGMAT POLITYKI ROZWOJU	16
ZAŁOŻENIA SYSTEMU ZARZĄDZANIA ROZWOJEM.....	16
NOWY MODEL PROWADZENIA POLITYKI ROZWOJU.....	19
POLITYKA ZORIENTOWANA TERYTORIALNIE	19
WNIOSKI Z ANALIZY DIAGNOSTYCZNEJ	22
OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA OBSZARU FUNKCJONALNEGO „BLISKO KRAKOWA”	22
GŁÓWNE OBSZARY PROBLEMOWE	24
<i>Gospodarka, edukacja i rynek pracy.....</i>	<i>25</i>
<i>Oferta czasu wolnego</i>	<i>26</i>
<i>Ochrona środowiska</i>	<i>28</i>
<i>Spójność wewnętrzna i tożsamość lokalna.....</i>	<i>29</i>
WYZWANIA ROZWOJOWE	31
WIZJA I MISJA ROZWOJU	37
MATRYCA OPERACYJNA.....	38
GOSPODARKA, EDUKACJA I RYNEK PRACY.....	41
CEL OPERACYJNY 1.1 ROZWÓJ KAPITAŁU INTELEKTUALNEGO	42
CEL OPERACYJNY 1.2 SKUTECZNY SYSTEM DORADZTWA I KSZTAŁCENIA ZAWODOWEGO	46
CEL OPERACYJNY 1.3 WZMACNIANIE PRZEDSIĘBIORCZOŚCI I AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ MIESZKAŃCÓW	50
CEL OPERACYJNY 1.4 ZARZĄDZANIE PRZESTRZENIĄ GOSPODARCZĄ I INWESTYCYJNĄ OBSZARU FUNKCJONALNEGO ..	53
OFERTA CZASU WOLNEGO.....	55
CEL OPERACYJNY 2.1 REWITALIZACJA I ZRÓWNOWAŻONA KOMERCJALIZACJA PRZESTRZENI KULTUROWEJ OBSZARU FUNKCJONALNEGO	56
CEL OPERACYJNY 2.2 KREOWANIE ATRAKCYJNYCH PRZESTRZENI, UMOŻLIWIAJĄCYCH SPĘDZANIE CZASU WOLNEGO ..	59
CEL OPERACYJNY 2.3 ZWIĘKSZENIE DOSTĘPNOŚCI TRANSPORTOWEJ I ROZWÓJ POŁĄCZEŃ FUNKCJONALNYCH	62

OCHRONA ŚRODOWISKA.....	65
CEL OPERACYJNY 3.1 KSZTAŁTOWANIE PROEKOLOGICZNYCH POSTAW I ŚWIADOMOŚCI W ZAKRESIE OCHRONY ŚRODOWISKA	66
CEL OPERACYJNY 3.2 OCHRONA TERENÓW ATRAKCYJNYCH PRZYRODNICZO	70
CEL OPERACYJNY 3.3 WSPIERANIE INDYWIDUALNYCH I PUBLICZNYCH ROZWIĄZAŃ INFRASTRUKTURALNYCH SPRZYJAJĄCYCH OCHRONIE ŚRODOWISKA	73
CEL OPERACYJNY 3.4 PRZECIWDZIAŁANIE KLĘSKOM ŻYWIOŁOWYM	77
SPÓJNOŚĆ WEWNĘTRZNA I KAPITAŁ SPOŁECZNY	81
CEL OPERACYJNY 4.1 WZMACNIANIE TOŻSAMOŚCI LOKALNEJ I SPÓJNOŚCI SPOŁECZNEJ OBSZARU FUNKCJONALNEGO	82
CEL OPERACYJNY 4.2 WSPIERANIE AKTYWNOŚCI OBYWATELSKIEJ ORAZ PARTYCYPACJI SPOŁECZNEJ MIESZKAŃCÓW	84
CEL OPERACYJNY 4.2 SYSTEM USŁUG PUBLICZNYCH, DOSTOSOWANY DO POTRZEB I STRUKTURY SPOŁECZEŃSTWA ..	87
NOWOCZESNE ZARZĄDZANIE PUBLICZNE	90
CEL OPERACYJNY 5.1 WDRAŻANIE NOWOCZESNYCH INSTRUMENTÓW ZARZĄDZANIA PUBLICZNEGO	91
CEL OPERACYJNY 5.2 ROZWÓJ WSPÓŁPRACY Z PARTNERAMI ZEWNĘTRZNYMI	96
ZGODNOŚĆ STRATEGII Z WYTYCZNYMI I ZAŁOŻENIAMI ZAWARTYMI W DOKUMENTACH WYŻSZEGO RZĘDU.....	98
SYSTEM MONITOROWANIA I EWALUACJI ORAZ AKTUALIZACJI STRATEGII.....	104
ZAŁĄCZNIKI	105

Słownik pojęć

Niniejszy słownik został przygotowany tak, aby można się było łatwo zorientować we wzajemnych powiązaniach różnych pojęć, występujących w tekście Strategii. Słownik ułożony został alfabetycznie.

- **Cel operacyjny** - cel dotyczący średniego horyzontu czasowego, wskazujący określone narzędzia i sposoby realizacji celów strategicznych.
- **Cel strategiczny** - cel o charakterze długofalowych (o terminie realizacji sięgającym do 2020 roku), wskazujący na generalny kierunek postępowania w realizacji założonej wizji rozwoju.
- **Innowacyjność gospodarki** – „zdolność i motywacja przedsiębiorstw do ustawicznego poszukiwania i wykorzystywania w praktyce wyników prac badawczych i rozwojowych, nowych koncepcji, pomysłów i wynalazków (...), również doskonalenie i rozwój istniejących technologii produkcyjnych, eksploatacyjnych i dotyczących sfery usług, wprowadzanie nowych rozwiązań w organizacji i zarządzaniu, doskonalenie i rozwój infrastruktury, zwłaszcza dotyczącej gromadzenia, przetwarzania i udostępniania informacji”¹.
- **Kierunki interwencji** - kluczowe działania, które służą realizacji założonych celów, a tym samym stanowią podstawę wdrażania Strategii.
- **Misja** – sens działania, nadrzędny cel rozwoju. Określa ona również rolę władz samorządowych i ich partnerów w procesie rozwoju.
- **Obszar funkcjonalny** - zwarty układ przestrzenny, składający się np. z kilku gmin, charakteryzujący się wspólnymi uwarunkowaniami geograficznymi, przestrzennymi, społeczno – gospodarczymi, oraz określonymi na ich podstawie jednolitymi celami rozwoju. Koncepcja obszarów funkcjonalnych jest spełnieniem nowych regulacji europejskich i polskich w zakresie polityki rozwoju. Ma ona polegać na integracji działań różnych podmiotów publicznych, prywatnych i pozarządowych wobec terytoriów określonych nie administracyjnie, a przestrzennie i funkcjonalnie.
- **Obszar Funkcjonalny „Blisko Krakowa”** – obszar tworzony przez wybrane gminy powiatu krakowskiego (Skawina, Czernichów, Liszki, Mogilany, Świątniki Górne), na którym przenikają się i wzajemnie uzupełniają funkcje związane m.in. z: rynkiem pracy, edukacją, handlem i usługami, a także kulturą, sportem i rekreacją, ochroną

¹ Kierunki zwiększania innowacyjności gospodarki, Ministerstwo Gospodarki Departament Rozwoju Gospodarki, Warszawa 2006, s. 6.

środowiska, aktywnością społeczną, komunikacją oraz mieszkalnictwem. Pozostaje on pod silnym wpływem, wzmacniającego się w czasie i rozszerzającego w przestrzeni – oddziaływania Krakowa.

- **Partycypacja społeczna** – cały wachlarz działań, metod i technik uczestnictwa obywateli w określaniu ich potrzeb i problemów oraz partnerskie działania, mające na celu zaspokojenie tych potrzeb i rozwiązanie zdiagnozowanych problemów. Partycypacja to m.in. wzmocnienie udziału społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz umożliwienie wpływu partnerów na działania realizowane przez władze lokalne poprzez włączanie w proces powstawania różnego rodzaju dokumentów planistycznych i strategicznych, badanie preferencji i potrzeb mieszkańców oraz konsultacje społeczne.
- **Program / projekt strategiczny** – zintegrowane grupy działań i kierunków, pozwalające na strategiczną interwencję w ramach określonych celów.
- **Rozwój zrównoważony** – koncepcja rozwoju, bazującego na zintegrowaniu polityki środowiskowej, gospodarczej, przestrzennej i społeczno-kulturowej, w którym potrzeby obecnego pokolenia mogą być zaspokojone bez umniejszania szans przyszłych pokoleń na ich zaspokojenie.
- **Wizja** - projekcja, opis pożądanego stanu rzeczywistości w perspektywie kilku lat. Określa stan docelowy, wskazuje ona zasadniczy kierunek podejmowanych działań. Wizja ukierunkowana jest prognostycznie.

Wprowadzenie

Zintegrowana Strategia Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego „Blisko Krakowa” jest dokumentem planistycznym wyznaczającym najważniejsze obszary, cele, kierunki rozwoju i zadania, a także metody weryfikacji osiągniętych rezultatów polityki rozwoju, prowadzonej w przestrzeni obszaru funkcjonalnego, tworzonego przez pięć gmin powiatu krakowskiego: Czernichów, Liszki, Mogilany, Skawinę, Świątniki Górne. Strategia stanowi narzędzie wspierania pozytywnych zmian społeczno-gospodarczych w całej przestrzeni obszaru funkcjonalnego oraz niwelowania barier rozwojowych.

Strategia jest wyrazem polityki rozwoju, przyjętej w drodze uzgodnień i debaty publicznej, w którą zaangażowani zostali przedstawiciele sektora publicznego, społecznego i biznesowego. Uwzględnia potrzeby i oczekiwania całej wspólnoty obszaru funkcjonalnego, promując współpracę pomiędzy samorządem powiatu i poszczególnych gmin, sektorem gospodarczym, organizacjami pozarządowymi i inicjatywami obywatelskimi, jak również innymi podmiotami, mającymi wpływ na realizację celów i kierunków interwencji, zawartych w niniejszej strategii. Zapisy, wypracowane we współpracy różnych środowisk, mają w perspektywie prowadzić do podejmowania (przez władze samorządowe powiatu krakowskiego i gmin tworzących obszar funkcjonalny, partnerów gospodarczych i społecznych) wspólnych decyzji koncepcyjnych, organizacyjnych i finansowych, zmierzających do kompleksowego wykorzystywania możliwości rozwojowych tego obszaru oraz neutralizowania barier – osiągnięcie efektu synergii. Tworzenie partnerstw na etapie wdrażania zapisów Strategii będzie miało kluczowe znaczenie dla pozyskiwania zewnętrznych zasobów finansowych na realizację poszczególnych kierunków interwencji oraz programów / projektów strategicznych. Przewidywane instrumenty realizacji polityki rozwoju w latach 2014-2020 wymagają bowiem zacieśnienia współpracy i skoordynowania działań podejmowanych przez samorządy oraz podmioty prywatne i organizacje pozarządowe w zakresie realizacji usług publicznych na rzecz mieszkańców, turystów, inwestorów, przedsiębiorców i innych klientów.

Zintegrowana Strategia Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego „Blisko Krakowa” uwzględnia założenia nowego paradygmatu prowadzenia polityki rozwoju, wpisując się w system zarządzania powiatem, regionem i krajem. Uwzględnia wytyczne i rekomendacje, płynące z dokumentów nadrzędnych, jak Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie, zaktualizowane dokumenty europejskie (Europa 2020), krajowe (Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju do 2030 r., Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju do 2020 r., Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju do 2030 r.) i regionalne, w tym Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020, która określiła nowe ramy funkcjonowania konkurencyjnego Małopolski.

Zintegrowana Strategia Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego „Blisko Krakowa” realizuje nowe podejście do wdrażania polityk publicznych, przygotowujących Polskę do kreowania zrównoważonego, trwałego i intensywnego rozwoju z racjonalnym wykorzystaniem w pierwszej kolejności endogenicznych potencjałów (zasobów) i wsparciem środków pochodzących z funduszy Unii Europejskiej w nowym okresie programowania.

Dokument Strategii

Zintegrowana Strategia Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego „Blisko Krakowa” stanowi rezultat projektu „Razem Blisko Krakowa – zintegrowany rozwój podkrakowskiego obszaru funkcjonalnego”, realizowanego w ramach programu „Rozwój miast poprzez wzmocnienie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, dialog społeczny oraz współpracę z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego”, w ramach Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego 2009-2014. Istotą programu stanowi promowanie partnerskiego, wspólnego rozwiązywania problemów na danym obszarze, realizowanego poprzez nawiązywanie współpracy przez JST, a jednocześnie upowszechnianie funkcjonalnego podejścia do polityki regionalnej na szczeblu lokalnym i zintegrowanej polityki planowania przestrzennego zmierzającej do zrównoważonego rozwoju danego obszaru.

Przedmiotem współpracy Lidera (gmina Skawina) i Partnerów projektu, tj. powiatu krakowskiego, gminy Czernichów, gminy Liszki, gminy Mogilany, gminy Świątniki Górne, Lokalnej Grupy Działania „Blisko Krakowa”, Galicyjskiej Izby Gospodarczej, Podkrakowskiej Izby Gospodarczej, Uniwersytetu Rolniczego im. H. Kołłątaja w Krakowie, przy wsparciu FRDL Małopolskiego Instytutu Samorządu Terytorialnego i Administracji w Krakowie, jest partnerskie zarządzanie obszarem funkcjonalnym „Blisko Krakowa” i realizowanie zadań w drodze identyfikacji i rozwiązywania wspólnych problemów oraz kreowania wyzwań na drodze do rozwoju.

Przygotowana w oparciu o metodę partycypacyjno-ekspercką, Zintegrowana Strategia Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego „Blisko Krakowa”:

- diagnozuje stan istniejący oraz tendencje społeczno-gospodarcze, zachodzące na terenie obszaru funkcjonalnego w ostatnich kilku latach,
- prognozuje zmiany ilościowe i jakościowe w strukturze demograficznej populacji gmin tworzących obszar funkcjonalny oraz ich powiązania z innymi systemami społeczno-gospodarczymi, a także określa kierunki interwencji strategicznych w tych zakresach,
- opisuje mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia obszaru funkcjonalnego, w oparciu o strategiczną analizę sytuacji bieżącej,

- określa spójne cele rozwoju i tworzy wizję rozwoju w zakresie najważniejszych dziedzin życia społeczno-gospodarczego dla całego obszaru funkcjonalnego,
- koordynuje różne terytorialne, sektorowe i techniczne plany oraz strategie, a także integruje inwestycje, które przyczynią się do promowania zrównoważonego rozwoju obszaru funkcjonalnego,
- koordynuje i skupia pod względem przestrzennym wykorzystanie funduszy przez uczestników sektora publicznego i prywatnego,
- angażuje mieszkańców i innych partnerów, którzy mogą wnieść znaczny wkład w kształtowanie przyszłej jakości obszaru w danym wymiarze.

Strategia cechuje się kompleksowością podejścia i wieloaspektowością tematyczną oraz wielopoziomowością zaangażowania wszystkich podmiotów, partycypujących w kreowaniu rozwoju lub będących jego odbiorcami. Opisuje ona uwarunkowania, ograniczenia, problemy, wyzwania, ale także potrzeby i potencjały rozwojowe w możliwie szerokim ujęciu, szukając i wykazując powiązania przyczynowo-skutkowe między poszczególnymi sektorami czy dziedzinami (wielotematyczność jako wyznacznik zintegrowania strategii). Wyznaczone priorytety rozwojowe stanowią inwestycje i przedsięwzięcia, będące odpowiedzią na kluczowe problemy całego obszaru funkcjonalnego (a nie pojedynczych JST) i umożliwiające rozwój w ramach strategicznych dziedzin życia społecznego. Zaplanowane kierunki interwencji, obejmujące zadania będące w kompetencjach władz samorządowych, a jednocześnie wskazujące na rozwiązania niezbędne dla stałego i efektywnego rozwoju całej wspólnoty lokalnej (wieloszczeblowe zarządzanie Strategią), wzajemnie się przenikają i wpływają na siebie.

Dodatkowo, w dziedzinach, które zapewniają największe perspektywy rozwojowe obszaru funkcjonalnego lub które wymagają wyraźnej interwencji, opracowane zostaną zintegrowane strategie sektorowe – jako uszczegółowienie zapisów Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego „Blisko Krakowa”:

1. Zintegrowany Program Aktywizacji i Partycypacji Społecznej na terenie obszaru funkcjonalnego,
2. Zintegrowana Strategia Rozwoju Edukacji i Rynku Pracy na terenie obszaru funkcjonalnego,
3. Zintegrowana Strategia Rozwoju Oferty Czasu Wolnego na terenie obszaru funkcjonalnego ze szczególnym uwzględnieniem Oferty Rekreacyjnej i Ochrony Środowiska.

Zostaną one zoperacjonalizowane w formie szeregu dokumentów wdrożeniowych.

Metodologia prac nad Strategią

Zintegrowana Strategia Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego „Blisko Krakowa” powstała w oparciu o metodę partycypacyjno-ekspercką, z wykorzystaniem tzw. trójkąta współpracy. Model ten polega na wykorzystaniu trzech metod pracy nad strategią, tj. eksperckiej, urzędniczej i partycypacyjnej. Podstawowym założeniem przyjętego modelu było opracowanie strategii dla całego obszaru funkcjonalnego, a nie poszczególnych urzędów gmin tworzących ten obszar. Dlatego też, dla uzyskania efektu satysfakcjonującego możliwie całą społeczność obszaru funkcjonalnego, konieczne było wykorzystanie wszystkich trzech metod pracy na różnych etapach tworzenia strategii.

Metoda ekspercka polegała na pracy specjalistów (ekspertów) ds. zarządzania strategicznego i rozwoju lokalnego, tj. analityków, strategów, moderatorów i ewaluatorów. Metoda urzędnicza polegała na wykorzystaniu wiedzy, umiejętności i kwalifikacji pracowników instytucji samorządowych i publicznych (urzędy gmin tworzących obszar funkcjonalny, Starostwo Powiatowe w Krakowie, podległe im jednostki we wszystkich dziedzinach strategicznego rozwoju, itp.). Metoda partycypacyjna polegała na wykorzystaniu wiedzy, umiejętności, kwalifikacji przedstawicieli społeczności lokalnej obszaru funkcjonalnego (radnych, lokalnych liderów, przedstawicieli lokalnych organizacji społecznych i inicjatyw obywatelskich, przedsiębiorców). Trójkąt współpracy to metoda włączania (partycypacji społecznej) przedstawicieli różnych środowisk tworzących wspólnotę lokalną obszaru funkcjonalnego do prac nad opracowaniem, wdrażaniem, ewaluacją i aktualizacją strategii rozwoju.

Na trójkąt współpracy składają się:

- sektor publiczny: władze samorządowe – przedstawiciele urzędów gmin tworzących obszar funkcjonalny oraz Starostwa Powiatowego w Krakowie, przedstawiciele poszczególnych jednostek podległych (placówki oświatowe i służby zdrowia, instytucje kultury i sportu, Powiatowy Urząd Pracy, służby odpowiedzialne za bezpieczeństwo i zarządzanie kryzysowe, instytucje pomocy społecznej – ośrodki pomocy społecznej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, itp.);
- sektor biznesowy: lokalne organizacje zrzeszające przedsiębiorców – samorząd gospodarczy (w tym partnerzy projektu – Galicyjska Izba Gospodarcza oraz Podkrakowska Izba Gospodarcza, przedstawiciele innych izb, kongregacji, stowarzyszeń lub cechów skupiających małych i średnich przedsiębiorców z terenu obszaru funkcjonalnego), przedstawiciele inwestorów zewnętrznych z terenu obszaru funkcjonalnego, zarządcy stref ekonomicznych zlokalizowanych na terenie obszaru funkcjonalnego oraz w jego sąsiedztwie, reprezentanci banków i instytucji finansowych, itp.;

- sektor społeczny: przedstawiciele organizacji społecznych i środowisk niesformalizowanych, działających na terenie obszaru funkcjonalnego (organizacje pozarządowe, organizacje kościelne i wyznaniowe, grupy nieformalne, liderzy lokalni, osoby kształtujące opinię publiczną, rady młodzieżowe, itp.).

Przedstawiciele trójkąta współpracy utworzyli Konwent Strategiczny. Został on powoływany decyzją Grupy Sterującej (organ projektowy) na podstawie imiennych zaproszeń, skierowanych do przedstawicieli różnych środowisk lokalnych. Zadaniem Konwentu, we współpracy z konsultantami, była operacjonalizacja prac związanych z opracowaniem Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego „Blisko Krakowa”. Dzięki zastosowaniu metody partycypacyjno-eksperckiej (powołanie Konwentu Strategicznego), zagwarantowany został szeroki udział społeczeństwa w podejmowaniu decyzji strategicznych dla obszaru funkcjonalnego, jak również możliwość wpływania przez mieszkańców na realizowane działania oraz wysoki poziom konsultacji społecznych.

Tabela 1 Osoby uczestniczące w pracach nad Zintegrowaną Strategią Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Blisko Krakowa

GMINA MOGILANY		
1	Dańda Aleksander	Dyrektor Gimnazjum w Mogilanach
2	Grzesik Jarosław	Przedstawiciel Stowarzyszenia na Rzecz Rozwoju Libertowa i Brzyczyny
3	Kantor Tadeusz	Członek Ochotniczej Straży Pożarnej we Włosani
4	Kisielnicki Józef	Prezes Zarządu firmy KLIWEKO, mieszkaniec Gminy Mogilany
5	Kraus Ewa	Kierownik Referatu Rozwoju Lokalnego
6	Musiał Krzysztof	Wójt Gminy Mogilany
7	Okarmus Małgorzata	Przewodnicząca Rady Gminy Mogilany
8	Sapalski Wiesław	Zastępca Wójta Gminy Mogilany
9	Szefer Piotr	Działacz sportowy, mieszkaniec Gminy Mogilany
GMINA CZERNICHÓW		
10	Berdecki Wiesław	Inspektor UG Czernichów
11	Gędłek Maciej	Zastępca Wójta Gminy Czernichów
12	Gibek Józef	Kierownik Wydziału GRO UG Czernichów
13	Kaczorowska Barbara	Przedstawiciel NGO
14	Kędzierski Zbigniew	Przewodniczący Komisji Inwestycji i Rozwoju Rady Gminy Czernichów
15	Łytek Szymon	Wójt Gminy Czernichów

16	Szczepaniak Marian	Inspektor UG Czernichów
17	Wolarek Renata	Przewodnicząca Rady Gminy Czernichów
18	Wykręt Krzysztof	Przedstawiciel przedsiębiorców

GMINA ŚWIĄTNIKI GÓRNE

19	Gawor Marek	Reprezentant pracodawców
20	Juszczak-Lisek Agnieszka	Kierownik Referatu Rozwoju Lokalnego
21	Kotarba Jacek	Lider społeczny i mieszkaniec Gminy Świątniki Górne
22	Kułaj Wanda	Radna Powiatu Krakowskiego, Kierownik Referatu Organizacyjnego Urzędu Miasta i Gminy Świątniki Górne
23	Lis Patrycja	Podinspektor ds. pozyskiwania funduszy zewnętrznych
24	Luzar Tomasz	Lider społeczny i mieszkaniec Gminy Świątniki Górne
25	Popczyńska – Konon Zofia	Prezes Stowarzyszenia Przyjaciół Świątnik Górnych
26	Słomka Witold	Burmistrz Miasta i Gminy Świątniki Górne
27	Stadnik Rafał	Prezes Stowarzyszenia Zielone Światło Dla Wrząsowic
28	Tylek Dariusz	Koordynator ds. rozwoju i promocji
29	Wojtala Natalia	Lider społeczny i mieszkaniec Gminy Świątniki Górne

GMINA LISZKI

30	Baster – Budziaszek Małgorzata	Kierownik GZEAS Liszki
31	Fajto Janusz	Kierownik Referatu Inwestycji i Infrastruktury UG Liszki
32	Grela Janina	Dyrektor Gimnazjum w Mnikowie
33	Kaczor Zbigniew	Przewodniczący Rady Gminy Liszki
34	Krupa Krzysztof	Radny Rady Gminy Liszki
35	Kula Wacław	Wójt Gminy Liszki, członek Grupy Sterującej w Projekcie
36	Lipowczan Paweł	Zastępca Wójta Gminy Liszki, Asystent Koordynatora Projektu
37	Macałka Izabela	Kierownik GOPS Liszki
38	Poniedziałek Małgorzata	Profesor Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie, Prezes Zarządu Stowarzyszenia na Rzecz Rozwoju Wsi Czułów
39	Pyla Jan	Prezes Zarządu Promerol SA, Kryspinów
40	Stopa Jerzy	Prezes Zarządu Gminnego OSP w Gminie Liszki

POWIAT KRAKOWSKI

41	Bylica Grzegorz	Dyrektor Zespołu Szkół Rolnicze Centrum Kształcenia Ustawicznego w Czernichowie
42	Golanko Mirosław	Sekretarz Powiatu Krakowskiego
43	Krzyworzeka Józef	Starosta Krakowski
44	Nabagło Tadeusz	Przewodniczący Rady Powiatu Krakowskiego
45	Niemiec Dorota	Dyrektor Urzędu Pracy Powiatu Krakowskiego
46	Pycińska Lidia	Dyrektor Wydziału Edukacji Starostwa Powiatowego w Krakowie.
47	Stec Anna	Dyrektor Zespołu Szkół Techniczno - Ekonomicznych w Skawinie
48	Stochel Urszula	Wicestarosta
49	Wójcik Adam	Członek Zarządu Powiatu Krakowskiego
50	Wróblewska – Mółka Izabela	Dyrektor Wydziału Architektury, Budownictwa, Inwestycji i Remontów Starostwa Powiatowego w Krakowie
51	Zymon Piotr	Dyrektor Wydziału Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa Starostwa Powiatowego w Krakowie

GMINA SKAWINA

52	Bobek Józef	Prezes Skawińskiego Stowarzyszenia Przedsiębiorczości
53	Bugajski Tomasz	Kierownik Wydziału Gospodarki Przestrzennej Urzędu Miasta i Gminy w Skawinie
54	Bysina Janusz	Dyrektor Centrum Kultury i Sportu w Skawinie
55	Grzeszczuk Michał	Dyrektor Miejskiej Biblioteki Publicznej w Skawinie
56	Klimczyk Marek	Wiceprzewodniczący Rady Miejskiej w Skawinie
57	Kolasa Paweł	Zastępca Burmistrza Miasta i Gminy Skawina
58	Kufłowski Marcin	Przewodniczący Rady Miejskiej w Skawinie
59	Lackowski Mieczysław	Prezes Skawińskiej Spółki Wodnej
60	Nowak Edward	Komendant Gminny Zarządu Miejsko Gminnego Związku Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej w Skawinie
61	Ożóg Tomasz	Pełnomocnik Burmistrza ds. Pozyskiwania Środków Zewnętrznych
62	Rzepisko Norbert	Radny Rady Miejskiej w Skawinie
63	Szczepanik Ewa	Sekretarz Gminy Skawina
64	Wrzószyk Daniel	Przewodniczący Skawińskiej Rady Działalności Pożytku Publicznego

65	Żak Stanisław	Zastępca Burmistrza Miasta i Gminy Skawina
LGD "BLISKO KRAKOWA"		
66	Kucmin - Węglarczyk Łucja	Skarbnik stowarzyszenia Blisko Krakowa
67	Olszewski Wojciech	Prezes Zarządu Stowarzyszenia Blisko Krakowa
GALICYJSKA IZBA GOSPODARCZA		
68	Malec Marek	Prezes Galicyjskiej Izby Gospodarczej
PODKRAKOWSKA IZBA GOSPODARCZA		
69	Pijocha Janusz	wiceprezes Podkrakowskiej Izby Gospodarczej
70	Tutajewski Andrzej	prezes Podkrakowskiej Izby Gospodarczej
UNIwersYTET Rolniczy		
71	Puchała Jacek	Zakład Rozwoju Obszarów Wiejskich i Doradztwa Wydział Rolniczo Ekonomiczny UR
72	Sroka Wojciech	Zakład Ekonomiki i Organizacji Rolnictwa Wydział Rolniczo Ekonomiczny, UR
CZŁONKOWIE KONWENTU ZAPROSZENI WSPÓLNIE PRZEZ PARTNERÓW		
73	Bukowski Andrzej	Zastępca Dyrektora Instytutu Socjologii Uniwersytetu Jagiellońskiego
74	Godziek Grzegorz	Doradca Parterstw, Związek Miast Polskich
75	Kudętko Joanna	Katedra Polityki Ekonomicznej i Programowania Rozwoju UEK
76	Martynuska Andrzej	Dyrektor Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie
77	Palczewski Aleksander	Małopolski Kurator Oświaty
78	Żmija Dariusz	Katedra Polityki Ekonomicznej i Programowania Rozwoju UEK

Źródło: opracowanie własne.

Zakres prac nad Strategią

Prace, związane z opracowaniem Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego „Blisko Krakowa”, obejmowały w szczególności następujące działania:

1. Opracowanie diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej obszaru funkcjonalnego w oparciu o dane statystyki publicznej w układzie dynamicznym (kilkuletnim) i porównawczym (benchmarkingowym) oraz prognozy rozwojowej;

2. Przeprowadzenie badania i opracowanie raportu dotyczącego potrzeb i preferencji mieszkańców w zakresie polityki rozwoju obszaru funkcjonalnego z wykorzystaniem kwestionariusza ankietowego na próbie 893 respondentów;
3. Przeprowadzenie konferencji rozpoczynającej prace nad Zintegrowaną Strategią Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego „Blisko Krakowa”;
4. Przeprowadzenie analizy zasobów własnych i otoczenia (analiza SWOT) podczas warsztatów z udziałem Konwentu Strategicznego (sesja strategiczna z udziałem Konwentu Strategicznego) oraz opracowanie raportu z wynikami analizy SWOT – uwzględniającego rangowanie czynników w ramach analizy.
5. Określenie wizji i misji obszaru funkcjonalnego w oparciu o opinie członków Konwentu Strategicznego (sesja strategiczna z udziałem Konwentu Strategicznego);
6. Identyfikacja głównych obszarów strategicznego rozwoju, celów strategicznych i celów operacyjnych obszaru funkcjonalnego oraz kierunków interwencji i programów/projektów kluczowych w ramach poszczególnych celów (sesje strategiczne z udziałem Konwentu Strategicznego),
7. Określenie ram logistycznych realizacji kierunków interwencji;
8. Określenie zgodności obszarów rozwoju oraz celów strategicznych z priorytetami dokumentów strategicznych na szczeblu krajowym i regionalnym;
9. Określenie systemu monitorowania i ewaluacji strategii oraz aktualizacji, w tym opracowanie mierników realizacji celów strategii oraz opracowanie podsystemów zarządzania, monitoringu i ewaluacji strategii.
10. Opracowanie dokumentów odnoszących zapisy Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego „Blisko Krakowa” do każdej z gmin;
11. Konsultacje dokumentu ze środowiskami gospodarczymi, społecznymi i pozarządowymi na terenie obszaru funkcjonalnego;
12. Przeprowadzenie konferencji informacyjnej na zakończenie prac nad Zintegrowaną Strategią Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego „Blisko Krakowa”.

Sesje strategiczne z udziałem Konwentu prowadzone były metodami interaktywnymi z użyciem narzędzi i technik treningowych, pozwalających uczestnikom indywidualnie i grupowo identyfikować potrzeby i problemy, a następnie analizować i proponować możliwe rozwiązania. Zespół konsultantów z ramienia FRDL Małopolskiego Instytutu Samorządu Terytorialnego i Administracji tworzyli: Jacek Kwiatkowski – Dyrektor Wydziału Programów i Projektów FRDL MISTiA, Wojciech Odzimek, Krzysztof Malczyk i Dawid Hoinkis. Ich rola polegała przede wszystkim na moderowaniu procesu tworzenia dokumentów oraz

proponowaniu narzędzi i podawaniu przykładów rozwiązań sprawdzonych w innych przypadkach. Taki sposób prowadzenia sesji strategicznych z Konwentem (praca indywidualna, zespołowa i na forum plenarnym), gwarantowała możliwość indywidualnych wypowiedzi uczestników, jak również sprawne osiągnięcie consensusu.

Zaletami metody partnersko-ekspertskiej są także: włączanie społeczności lokalnych w proces opracowywania dokumentu i decydowania o najważniejszych założeniach polityki rozwoju obszaru funkcjonalnego, ale dzięki temu również w proces ich wdrażania, wysoki stopień konsultacji społecznych oraz zgodność procedur z zasadami polityki strukturalnej Unii Europejskiej.

Zespół konsultantów FRDL Małopolskiego Instytutu Samorządu Terytorialnego i Administracji pragnie podziękować wszystkim uczestnikom prac warsztatowych za poświęcony czas, odpowiedzialność w podejściu do spraw publicznych oraz merytoryczne zaangażowanie w procesie budowania Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego „Blisko Krakowa”.

Nowy paradygmat polityki rozwoju

Założenia systemu zarządzania rozwojem

Nowe wyzwania rozwoju regionalnego, zwłaszcza w kontekście spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej, spowodowały, zainicjowaną w 2009 roku, debatę o sposobie organizacji myślenia strategicznego na poziomie krajowym, jak i regionalnym.

27 kwietnia 2009 roku Rada Ministrów przyjęła „Założenia systemu zarządzania rozwojem Polski” – dokument określający wyzwania i zasady funkcjonowania systemu krajowego zarządzania strategicznego. Jeden z kluczowych wyznaczników polityki rozwoju, czyli spójność, rozumiana jest poprzez zidentyfikowane **węzłowe obszary tematyczne i jasno określone cele realizacyjne oraz integrację wymiaru społeczno-gospodarczego i terytorialnego strategii**. Dokument Rady Ministrów zaleca również **zapewnienie integralności wszystkich polityk sektorowych, dziedzinowych i regionalnych**, w tym również tworzonych i realizowanych na poziomie lokalnym. Kluczowe jest wprowadzenie ściślejszego **powiązania kompleksowych dokumentów strategicznych** (długookresowa i średniookresowa strategia rozwoju kraju) **z innymi dokumentami strategicznymi** (strategie rozwojowe o zasięgu ogólnokrajowym, regionalnym i lokalnym oraz różnorodne programy) tworzonymi dla poszczególnych dziedzin lub dla sektorów gospodarki. Powiązanie to powinno być tworzone na poziomie metodologicznym (struktura dokumentu, zarządzanie przez cele, monitoring, ewaluacja, itp.) oraz współzależności celów. Takie podejście wzmocni koordynację działań rozwojowych i poprzez synergię przyniesie większe efekty w wymiarze społeczno-gospodarczym, regionalnym i przestrzennym.

Na poniższym schemacie przedstawiony został aktualny system prowadzenia polityki rozwoju, oparty o **hierarchiczny układ dokumentów strategicznych, wzajemnie ze sobą spójnych i powiązanych**. Obejmuje on wytyczne płynące ze strategii Europa 2020, Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju, Średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju oraz 9 strategii zintegrowanych, obejmujących 8 strategii branżowych i Krajową Strategię Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie. W tak ujęty system wpisuje się Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020, stanowiąca z kolei podstawę dla konstruowania subregionalnych i lokalnych dokumentów strategicznych.

Schemat 1 Układ zależności i hierarchia europejskich, krajowych i regionalnych dokumentów strategicznych.

Źródło: opracowanie własne.

Fundamentalne wytyczne dotyczące polityki rozwoju płyną z nadrzędnych dokumentów europejskich, określających zasady Europejskiej Polityki Spójności. Będąca podstawą Europejskiej Polityki Spójności, Strategia Europa 2020 oparta została na trzech priorytetach: (1) rozwoju gospodarki opartej na wiedzy i innowacjach, (2) promocji gospodarki oszczędzającej zasoby, zielonej i konkurencyjnej, (3) sprzyjaniu gospodarce o wysokim zatrudnieniu, sprzyjającej spójności społecznej i terytorialnej. **Istotnej modyfikacją uległa zasada redystrybucji środków europejskich, która w ostatnich latach została przeorientowana z funkcji wyrównawczej na wzmacnianie konkurencyjności obszarów silnych i lepsze wykorzystanie istniejących potencjałów rozwojowych.**

Głównym dokumentem szczebla krajowego, wskazującym strategiczne zadania państwa w horyzoncie czasowym spójnym z dokumentami europejskimi, tym samym oddającym priorytety rozdziału funduszy europejskich na lata 2014-2020, jest średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo. Określone w dokumencie, podstawowe priorytety rozwoju, koncentrujące główne działania i wyznaczające kierunki interwencji, mające na celu przyspieszenie procesów rozwojowych, obejmują: (1) sprawne i efektywne państwo, (2) konkurencyjną gospodarkę oraz (3) spójność społeczną i terytorialną.

Dopełnieniem i swoistym narzędziem realizacji priorytetów, określonych przez dokument Strategii Rozwoju Kraju 2020, jest 9 strategii zintegrowanych, których zadaniem pozostaje rozwinięcie działań SRK i uszczegółowienie reform w niej określonych. Z punktu widzenia lokalnej polityki rozwoju kluczowe miejsce zajmuje dokument Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020. Regiony, Miasta, Obszary wiejskie. Zgodnie z przedstawionym w nim, **nowym paradygmatem rozwoju regionalnego, w proces planowania strategicznego należy włączyć następujące wytyczne:**

- **wykorzystywanie zasobów endogenicznych regionów (uniezależnianie się od transferów zewnętrznych),**
- **tworzenie polityk wieloletnich i zdecentralizowanych w przeciwieństwie do dotychczasowych dotacji jednorazowo przeznaczanych na działania krótkoterminowe,**
- **finansowanie inwestycji wyselekcjonowanych (jako tych działań, które w największym stopniu przyczyniają się do rozwoju społeczno-gospodarczego regionu i powodują jego dyfuzję),**
- **wieloszczeblowe zarządzanie polityką regionalną – zaangażowanie wielu partnerów, tworzenie i utrwalanie szerokich partnerstw między instytucjami publicznymi i społeczeństwa obywatelskiego tak, by zapewnić skuteczny i wielopoziomowy system zarządzania polityką rozwoju**
- **zróżnicowane podejście do różnych typów regionów – wykorzystywanie specjalizacji regionalnych i subregionalnych oraz reagowanie na specyficzne bariery rozwojowe².**

Spośród pozostałych strategii zintegrowanych, szczególnie ważne dla lokalnej polityki rozwoju jest uwzględnienie wytycznych płynących z tych strategii, które w istotnym stopniu dotyczą obszarów związanych z zakresem zadań własnych JST.

Tak zdefiniowany układ instytucjonalny programowania polityki rozwoju, w którym dokumenty niższego szczebla uwzględniają priorytety wynikające z programów nadrzędnych, wzmacnia efekty rozwojowe poprzez jednoznaczne określanie kluczowych kierunków interwencji. Skutkować ma to koncentracją środków publicznych na jasno zdefiniowanych celach rozwojowych.

² Zob. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020. Regiony, Miasta, Obszary wiejskie, dokument przyjęty przez Radę Ministrów dnia 13 lipca 2010 r.

Nowy model prowadzenia polityki rozwoju

Realizacja nowego podejścia do zarządzania strategicznego krajem zakłada wdrażanie jednej, wspólnej polityki, określającej cele dla wszystkich podmiotów (publicznych, społecznych i prywatnych). Wszystko to w celu stymulowania konkurencyjności w skali lokalnej, regionalnej, krajowej i międzynarodowej oraz zwiększania spójności terytorialnej poprzez **wspomaganie rozprzestrzeniania się procesów rozwoju z ośrodków (obszarów) najszybciej rozwijających się na pozostałe obszary (model polaryzacyjno-dyfuzyjny)**. Nowe podejście zakłada koncentrację interwencji wszelkich polityk publicznych na wybranych obszarach tematycznych i przestrzennych (tzw. obszarach strategicznej interwencji). Oznacza to wzmacnianie strategicznego wymiaru realizacji polityk publicznych, czyli doprowadzenie do stanu koncentracji na tych tematach i na tych terytoriach, które albo mają silny potencjał rozwojowy, albo wymagają interwencji publicznej w celu rozwiązania zidentyfikowanych problemów (likwidacji barier rozwojowych). Istotne przy tym jest sieciowanie powiązań instytucjonalnych i funkcjonalnych wszelkich podmiotów (szczególnie publicznych) **włączonych w realizację polityk publicznych**. Warunkiem skuteczności jest stała poprawa jakości zarządzania politykami publicznymi i wzmocnienie koordynacji hierarchicznej (pomiędzy różnymi szczeblami struktury zarządzania państwem) i horyzontalnej (pomiędzy różnymi obszarami tematycznymi) wszelkich polityk publicznych służących zdefiniowanemu rozwojowi lokalnemu, regionalnemu i kraju.

Polityka zorientowana terytorialnie

Nowy model zarządzania strategicznego rozwojem wynika z delegacji prawnych zapisanych w Ustawie z dnia 6 grudnia 2006 roku o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, nowelizowanej po raz ostatni we wrześniu 2014 roku. Art.3. ustawy mówi, że politykę rozwoju prowadzą Rada Ministrów na obszarze całego kraju i w zakresie zadań ogólnopolskich, samorząd regionalny w skali regionalnej oraz samorząd powiatowy i gminny w zakresie wspólnot samorządowych powiatu i gminy. Jak mówi art. 4. ustawy, politykę rozwoju prowadzi się na podstawie strategii rozwoju, strategii sektorowych, programów operacyjnych i planów wykonawczych oraz można ją prowadzić na podstawie innych instrumentów prawnych i finansowych określonych w odrębnych przepisach. Wedle art. 9. strategiami rozwoju są: długookresowa strategia rozwoju kraju, średniookresowa strategia rozwoju kraju oraz inne strategie rozwoju – dokumenty określające podstawowe uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju odnoszące się do sektorów, dziedzin, regionów lub rozwoju przestrzennego, w tym obszarów funkcjonalnych³.

³ Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 roku o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, Dz.U. 2006 Nr 227 poz. 1658.

Zgodnie z art. 2 Ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, **przez obszar funkcjonalny należy rozumieć „obszar szczególnego zjawiska z zakresu gospodarki przestrzennej lub występowania konfliktów przestrzennych, stanowiący zwarty układ przestrzenny składający się z funkcjonalnie powiązanych terenów, charakteryzujących się wspólnymi uwarunkowaniami i przewidywanymi jednolitymi celami rozwoju”**, natomiast przez miejski obszar funkcjonalny ośrodka wojewódzkiego – „typ obszaru funkcjonalnego obejmującego miasto będące siedzibą władz samorządu województwa lub wojewody oraz jego bezpośrednie otoczenie powiązane z nim funkcjonalnie”⁴. Koncepcja obszarów funkcjonalnych jest spełnieniem nowych regulacji europejskich i polskich w zakresie polityki rozwoju. Ma ona polegać na **integracji działań różnych podmiotów publicznych, prywatnych i pozarządowych wobec terytoriów określonych nie administracyjnie, a przestrzennie i funkcjonalnie**. Obszary funkcjonalne niekoniecznie muszą więc pokrywać się z granicami podziałów administracyjnych, ale uwzględniać funkcjonalne powiązania geograficzne, przestrzenne oraz społeczno – gospodarcze.

Wzrost znaczenia polityki zorientowanej terytorialnie dyktowany jest **lepszym dostosowaniem interwencji do potrzeb i potencjałów poszczególnych obszarów, wykorzystaniem endogenicznych charakterystyk danego terytorium, a w mniejszym zakresie – na zewnętrznym wsparciu**, czyli wyrównawczych transferach finansowych. Ma stanowić odpowiedź na niski poziom kapitału społecznego, a w szczególności deficyty współpracy, koordynacji, podejścia strategicznego oraz mało efektywne wydatkowanie środków⁵.

Najważniejszymi instrumentami dla realizacji polityki zorientowanej terytorialnie pozostają: **kontrakt terytorialny i Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT)**. Kontrakt terytorialny (który zastąpił kontrakt wojewódzki) oznacza „umowę, określającą cele i przedsięwzięcia priorytetowe, które mają istotne znaczenie dla rozwoju kraju oraz wskazanego w niej województwa, sposób ich finansowania, koordynacji i realizacji, a także dofinansowanie, opracowywanych przez zarząd województwa, programów służących realizacji umowy partnerstwa w zakresie polityki spójności”⁶. ZIT to narzędzie, zaproponowane przez Komisję Europejską w aktach prawnych na nową perspektywę, bazujące na tworzeniu i rozwijaniu partnerstwa jednostek samorządu terytorialnego: miast i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie (miasto i samorządy znajdujące się w jego oddziaływaniu) - dla wspólnej realizacji przedsięwzięć rozwojowych, przy połączonym finansowaniu z Europejskiego

⁴ Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, Dz.U. 2003 Nr 80 poz. 717.

⁵ Zob. J. Woźniak, Polityka terytorialna dla polskich samorządów, [w:] MISTiA na Szlaku, 4(45)2014 październik.

⁶ Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 roku o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, Dz.U. 2006 Nr 227 poz. 1658.

Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego. Gwarantuje to elastyczność oraz skuteczne wdrażanie zintegrowanych działań poprzez uproszczone finansowanie, a także wyjście poza sztywne granice administracyjne JST i większe możliwości oddziaływania projektów unijnych⁷.

Najważniejszym celem implementacji podejścia terytorialnego i związanych z nim instrumentów, jest **mobilizowanie do współpracy różnych partnerów, w układach terytorialnych, jak i sektorowych, uprawdopodobniające skuteczną koordynację polityk rozwoju i poprawę efektywności interwencji publicznych**⁸.

⁷ http://www.mir.gov.pl/aktualnosci/polityka_rozwoju/Strony/Zasady_ZIT.aspx

⁸ Zob. J. Woźniak, Polityka terytorialna dla polskich samorządów, [w:] MISTiA na Szlaku, 4(45)2014 październik.

Wnioski z analizy diagnostycznej

Ogólna charakterystyka obszaru funkcjonalnego „Blisko Krakowa”

W skład obszaru funkcjonalnego wchodzi pięć gmin powiatu krakowskiego: Gmina Czernichów, Gmina Liszki, Gmina Mogilany, Gmina Skawina oraz Gmina Świątniki Górne. Obszar usytuowany jest w sąsiedztwie Krakowa, w odległości nieprzekraczającej 30 km od centrum miasta. Od południa graniczy z powiatami myślenickim i wadowickim, od wschodu z powiatem wielickim, od zachodu zaś z powiatem chrzanowskim. Łączna powierzchnia obszaru funkcjonalnego wynosi 321 km², co stanowi 26% całej powierzchni powiatu krakowskiego. Jednocześnie, liczba mieszkańców obszaru funkcjonalnego na koniec 2013 r. wynosiła około 96 tys., co stanowiło 36% wszystkich mieszkańców powiatu krakowskiego.

Rysunek 1 Mapa obszaru funkcjonalnego „Blisko Krakowa”

Obszar znajduje się w granicach czterech makroregionów fizyczno-geograficznych: Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej, Bramy Krakowskiej, Kotliny Oświęcimskiej oraz Pogórza Zachodnio-Beskidzkiego. Przez obszar przepływa rzeka Wisła, silnie zaznaczają się doliny potoku Rudno, Skawinki oraz jej dopływów: Cedronu, Głogoczówki, Mogiłki, Włosanki i Rzepnika. Ponadto, równoległe do Wisły przebiega żeglowny kanał wodny o długości blisko 16 km, łączący Łączany ze Skawiną (Kanał Łączanski, zwany także Kanałem Łączany-Skawina). Bogate walory przyrodnicze, a także zróżnicowana rzeźba terenu, położonego w obrębie czterech wspomnianych makroregionów, warunkuje jego atrakcyjność krajobrazową (na obszarze spotkamy różne typy krajobrazu: jurajski, nadrzeczny, pagórkowaty) oraz

rekreacyjno-turystyczną (duży potencjał do rozwoju turystyki wodnej i przyrodniczej, a także rowerowej). Istotne znaczenie mają też, bardzo cenne przyrodniczo, obszary zalesione – w ich obrębie wyznaczono liczne rezerваты przyrody, jak np. Kozie Kąty, Bielańsko-Tyniecki Park Krajobrazowy czy Rudniański Park Krajobrazowy. Obok elementów przyrodniczych obszar funkcjonalny wyróżnia bogate dziedzictwo kulturowe, w tym zabytki kultury materialnej: świeckiej i religijnej, a także obiekty rękodzieła rzemieślniczego.

Na terenie obszaru funkcjonalnego funkcjonują dwa obszary aktywności gospodarczej: Strefa Aktywności Gospodarczej w Skawinie oraz Skawiński Obszar Gospodarczy, w których koncentruje się przedsiębiorczość, głównie o profilu przemysłowym. Charakterystyczny dla całego obszaru (w odróżnieniu od tradycyjnych obszarów podmiejskich) jest dwukierunkowy przepływ ludności na rynku pracy (z obszaru funkcjonalnego do Krakowa, ale również z Krakowa na teren obszaru), a także w zakresie korzystania z usług publicznych.

Przez wschodnią część obszaru biegnie droga krajowa nr 7 („Zakopianka”), stanowiąca szlak komunikacyjny Kraków – Chyżne/Zakopane, natomiast środkową część obszaru przecinają: droga krajowa nr 44, łącząca Górny Śląsk z Krakowem oraz nr 780, łącząca Oświęcim z Krakowem. Są to najważniejsze szlaki komunikacji drogowej (pasażerskiej i towarowej) na terenie obszaru funkcjonalnego. Poza tym, istotne są również połączenia lokalne pomiędzy gminami obszaru funkcjonalnego a miastem Krakowem. Dostępność komunikacyjną obniżają jednak: niska przepustowość dróg krajowych i wojewódzkich, duże natężenie ruchu (w szczególności szlaki transportowe Kraków – Oświęcim, Kraków – Bielsko-Biała), znaczna liczba dużych zakładów przemysłowych korzystających z transportu ciężarowego. Obszar funkcjonalny cechuje relatywnie dobra dostępność lotnicza poprzez pobliski port lotniczy Kraków-Balice oraz dostępność kolejowa ze stolicą województwa (linie kolejowe Kraków – Zakopane, Kraków – Oświęcim, Kraków – Bielsko-Biała).

Tabela 2 Podstawowa charakterystyka gmin obszaru funkcjonalnego „Blisko Krakowa”.

Gmina	Powierzchnia [km ²]	Ludność [liczba osób]	Status
Czernichów	85	13414	wiejska
Liszki	72	16225	wiejska
Mogilany	44	12216	wiejska
Skawina	100	42099	miejsko-wiejska
Świątniki Górne	20	8995	miejsko-wiejska

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Główne obszary problemowe

Pierwszym etapem prac eksperckich nad opracowaniem Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego „Blisko Krakowa” było przeprowadzenie dwóch badań diagnostycznych: statystycznej diagnozy społeczno-gospodarczej obszaru funkcjonalnego „Blisko Krakowa”, której wyniki przedstawiono w raporcie: Strategia rozwoju obszaru funkcjonalnego „Blisko Krakowa” – raport diagnostyczny z analizy statystycznej oraz badania potrzeb i preferencji mieszkańców, którego wyniki podsumowuje Raport z badania potrzeb i preferencji mieszkańców w zakresie polityki rozwoju obszaru funkcjonalnego „Blisko Krakowa”.

Analizę statystyczną przeprowadzono przy wykorzystaniu danych statystyki publicznej. Na ich podstawie dokonano specyfikacji miar i wskaźników statystycznych, które w dalszej kolejności analizowano w kategoriach stałych tendencji poszczególnych zjawisk (dodatnich, ujemnych, neutralnych) oraz jako materiał porównawczy ze wskaźnikami dla większych struktur niż obszar funkcjonalny „Blisko Krakowa”. Dla potrzeb analizy benchmarkingowej dokonano porównań z powiatem krakowskim, Krakowskim Obszarem Metropolitalnym (z wyłączeniem miasta Krakowa), a także województwem małopolskim. Taki sposób procedowania pozwolił na wyodrębnienie wniosków ukazujących pozytywne (podtrzymujące procesy rozwojowe) i negatywne (bariery rozwojowe) trendy statystyczne w przestrzeni społecznej i gospodarczej obszaru funkcjonalnego „Blisko Krakowa” – również w odniesieniu do szerszego kontekstu terytorialnego. Na podstawie ekstrapolacji podstawowych trendów dokonano prognozy rozwojowej dla obszaru funkcjonalnego.

Opinie i oczekiwania mieszkańców obszaru funkcjonalnego wyrażone w badaniu ankietowym (na reprezentatywnej próbie), potraktowano jako istotne uzupełnienie i weryfikację wniosków z analizy statystycznej. Na potrzeby prac diagnostyczno-prognostycznych wzięto pod uwagę najczęściej zgłaszane sugestie i oczekiwania mieszkańców zebrane w ramach badania społecznego, dotyczące przede wszystkim pożądaných (zdaniem respondentów) kierunków rozwojowych dla obszaru funkcjonalnego.

Na podstawie przygotowanych analiz, sformułowano zestawienie wniosków podpartych danymi liczbowymi, które przy pomocy ekspertów pogrupowane zostały w czterech obszarach uznanych za wyjściowe - w kontekście dalszych prac nad programowaniem polityki rozwoju całego obszaru funkcjonalnego „Blisko Krakowa”. W takim też układzie przedstawiono wnioski płynące z analizy statystycznej. Wsypcyfikowano następujące główne obszary problemowe:

- ⇒ **Gospodarka, edukacja i rynek pracy;**
- ⇒ **Oferta czasu wolnego;**

- ⇒ **Ochrona środowiska;**
- ⇒ **Spójność wewnętrzna i tożsamość lokalna.**

Gospodarka, edukacja i rynek pracy

- Obszar funkcjonalny „Blisko Krakowa” odznacza się korzystną strukturą gospodarki. Niewielki jest udział, charakteryzującego się niską produktywnością, rolnictwa, jednocześnie obserwujemy względnie wysoki odsetek dużych przedsiębiorstw. Taki stan rzeczy znajduje odzwierciedlenie we wpływach do budżetów z podatku CIT. Średnio w całym obszarze funkcjonalnym w latach 2010-2013 wyniosły one 68,31 zł na mieszkańca, podczas gdy przeciętnie w Małopolsce było to 13,99 zł, a na obszarze Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego (KOM) 28,92 zł.
- Dominującym ośrodkiem gospodarczym na terenie obszaru funkcjonalnego jest gmina Skawina, charakteryzująca się najwyższą liczbą dużych przedsiębiorstw. Zróżnicowanie struktury gospodarki potwierdza także wskaźnik innowacyjności – odsetek przedsiębiorstw prowadzących działalność profesjonalną, naukową i techniczną. Na całym obszarze funkcjonalnym (średnio w latach 2011-2013) było to 11 podmiotów na 1000 mieszkańców (średnio w Małopolsce ponad 14 jedn. gosp.), niemniej liczba w poszczególnych gminach wahała się od 9 podmiotów w gminach: Liszki i Czernichów, 10 podmiotów w gminie Świątniki Górne, 11 podmiotów w gminie Skawina, do 20 podmiotów w gminie Mogilany.
- Przeciętnie na terenie całego obszaru funkcjonalnego przedstawiają się wskaźniki przedsiębiorczości. Liczba podmiotów gospodarczych na 10 tys. mieszkańców wyniosła na koniec 2013 r. 1065 podmiotów gospodarczych, podczas gdy średnio w Małopolsce było to 1045 podmiotów, a na terenie KOM 958 jednostek. Liczba przedsiębiorstw oceniana jest przez mieszkańców jako jeden z największych atutów rozwojowych obszaru funkcjonalnego „Blisko Krakowa”.
- Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w rejestrze PUP na terenie obszaru funkcjonalnego w latach 2008-2013 wzrosła o około jedną trzecią, z 3051 osób na koniec 2008 r. do 4026 w 2013 r. Według struktury zatrudnienia najbardziej dynamicznie rosła liczba osób z wykształceniem wyższym (wzrost o 200%), przy czym odsetek bezrobotnych w tej grupie był najniższy i wynosił 12%. Najliczniejszą grupę bezrobotnych stanowiły osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym, na koniec 2013 r., było to 1228 osób.
- Choć poziom bezrobocia rejestrowanego na terenie obszaru funkcjonalnego jest względnie niski, sytuacja na rynku pracy jest mało optymistycznie oceniana przez mieszkańców. Ankietowani raczej nie widzą możliwości rozwoju zawodowego na terenie gmin tworzących obszar funkcjonalny „Blisko Krakowa”. Nisko oceniają zarówno możliwość dalszego kształcenia (kursy, szkolenia) na terenie gminy zamieszkania, jak i znalezienia pracy lepszej niż obecnie posiadana. Interpretując

wyniki należy mieć na uwadze fakt, że znaczny odsetek ankietowanych pracuje w Krakowie. Bliskość aglomeracji istotnie oddziałuje na sytuację na lokalnym rynku pracy. Wobec powyższego, problem bezrobocia dotyczy relatywnie niskiej liczby mieszkańców, niemniej jednak zależy on w przeważającej mierze od mobilności podaży pracy.

- Struktura bezrobotnych wg wieku wskazuje na rosnący problem bezrobocia wśród osób młodych oraz starszych w wieku przedemerytalnym. Grupa osób w przedziale 18-34 stanowi niemal połowę bezrobotnych. Dynamika wzrostu liczby bezrobotnych w przedziale wiekowym 18-24 jest najniższa (53%), niemniej jednak w dużej mierze zależy ona od wydłużania okresu nauki, które paradoksalnie często skutkuje niedopasowaniem kwalifikacji zawodowych do potrzeb pracodawców i dynamicznym wzrostem bezrobocia osób z wyższym wykształceniem. Wzrost liczby bezrobotnych w wieku 55 i więcej lat może mieć charakter bezrobocia strukturalnego i wiązać z niemożnością wykonywania pracy zgodnej z posiadanymi kwalifikacjami i doświadczeniem.
- Odsetek szkół podstawowych z wysokim wynikiem z testu po VI klasie szkoły podstawowej (54%) oraz jego przeciętne wyniki (65%) wskazują na bardzo wysoki poziom nauczania na tym poziomie edukacji. Analogiczne wskaźniki dla Małopolski wynoszą odpowiednio 35% i 63%. Gorsze wyniki odnotowano w gimnazjach, co skutkowało spadającym odsetkiem lokalnej młodzieży kształcącej się w placówkach na terenie obszaru funkcjonalnego z 95% w roku 2007 do 90% na koniec 2012 r.
- Wysoka jakość kształcenia na poziomie podstawowym znalazła potwierdzenia w opiniach mieszkańców. Bazując na rezultatach badania ankietowego, wydaje się, że obszar funkcjonalny, mimo dużej konkurencji w postaci oferty edukacyjnej Krakowa, dysponuje systemem spełniającym oczekiwania lokalnej społeczności, zwłaszcza jeśli chodzi o edukację szkolną. Nieco gorzej oceniana przez mieszkańców jest edukacja dla dorosłych oraz dostępność do opieki pedagogiczno-psychologicznej. Najbardziej istotnym problemem zdaniem mieszkańców w tej sferze jest natomiast dostępność opieki dla najmłodszych dzieci w żłobkach. Brak tej formy wsparcia ogranicza mobilność mieszkańców na rynku pracy i wpływa negatywnie na możliwości rozwoju zawodowego.

Oferta czasu wolnego

- Gęstość ujmowanej w statystyce publicznej bazy noclegowej na obszarze funkcjonalnym jest zdecydowanie niższa w porównaniu ze średnią wojewódzką, Krakowskim Obszarem Metropolitalnym i powiatem krakowskim. Przeciętnie na 1 tys. mieszkańców obszaru zlokalizowane są 2 miejsca noclegowe, podczas gdy średnio w powiecie krakowskim jest to ponad 5 miejsc, na terenie Krakowskiego

Obszaru Metropolitalnego 7 miejsc, a przeciętnie w Małopolsce 22 miejsca noclegowe.

- Nieliczne obiekty hotelowe zlokalizowane na terenie obszaru funkcjonalnego odznaczają się względnie dobrym poziomem infrastruktury rekreacyjno-sportowej i rekreacyjnej, na poziomie przeciętnej wojewódzkiej. Niemniej jednak turystyka długoterminowa nie stanowi istotnego aspektu funkcjonowania jednostek.
- Wykorzystanie zewidencjonowanego potencjału noclegowego obszaru funkcjonalnego jest wyższe od średniej dla Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego (71 noclegów) i nieznacznie niższe od średniej Małopolskiej (114 noclegów). Biorąc pod uwagę niskie nasycenie obszaru obiektami noclegowymi, można wnioskować o dużej atrakcyjności obszaru pod kątem możliwości rozwoju tego typu usług, szczególnie na terenach bliskich kluczowym węzłom komunikacyjnym (np. wokół MPL Kraków-Balice).
- Wskaźniki infrastruktury gastronomicznej wskazują na dobrze rozwiniętą ofertę w tej branży. Liczba podmiotów w branżach zakwaterowanie i usługi gastronomiczne na 10 tys. mieszkańców obszaru funkcjonalnego wyniosła ponad 25 podmiotów, tj. nieznacznie więcej od średniej dla powiatu krakowskiego (23 podmioty) i obszaru KOM (22 podmioty). Średnia dla województwa małopolskiego wyniosła ponad 32 jednostki gospodarcze.
- Atrakcyjność turystyczna mierzona jako odsetek zabytków (wg rejestrów Wojewody Małopolskiego) na 1 km², nie wykazuje dużego zróżnicowania w porównaniu ze średnią w Małopolsce. Tym samym obszar funkcjonalny posiada wysoki potencjał w przyciąganiu turystów oraz gości. Oferta czasu wolnego ma jednak charakter oferty raczej rekreacyjnej, skierowanej do mieszkańców obszaru oraz terenów ościennych, szczególnie mieszkańców Krakowa.
- Liczba klubów sportowych (4,6 na 10 tys. mieszkańców obszaru funkcjonalnego, 4,4 dla województwa małopolskiego), jak i liczba osób ćwiczących (323 na 10 tys. mieszkańców obszaru funkcjonalnego, 307 dla Małopolski) wskazują na wysoki stopień wykorzystania istniejącej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej przez społeczność lokalną. Co więcej, zadaniem ankietowanych mieszkańców, atrakcyjna oferta sportowo-rekreacyjna powinna stanowić jeden z priorytetów rozwojowych w perspektywie najbliższych lat.
- Według ankietowanych, jedno z najważniejszych atutów obszaru funkcjonalnego „Blisko Krakowa” stanowią: położenie (bliskość Krakowa) oraz bogate walory przyrodniczo-krajobrazowe. Stanowi to mocną stronę szczególnie w kontekście rosnącej popularności transportu rowerowego, turystyki jednodniowej i aktywnej. Należy zatem zwrócić uwagę na niską ocenę respondentów, dotyczącą warunków komunikacji rowerowej na terenie obszaru funkcjonalnego, zaznaczając jednocześnie, że wykorzystanie komunikacyjne i rekreacyjne roweru powinno stanowić ważny

element wizji rozwojowej obszaru funkcjonalnego. W tym obszarze koncentrują się również proponowane przez mieszkańców działania inwestycyjne.

- W sferze oferty rozrywkowej i kulturalnej stosunkowo dobrze ankietowani oceniają cykliczne wydarzenie organizowane w poszczególnych gminach (tj. dni gminy, pikniki, dożynki). Codzienna oferta kulturalna skierowana zarówno do młodzieży, jak i dorosłych jest oceniana została zdecydowanie gorzej.

Ochrona środowiska

- Pomimo względnie niskiego odsetka powierzchni obszaru funkcjonalnego, objętej prawną formą ochrony przyrody (17%, średnia dla KOM 36%, Małopolska 52%), o szczególnym dziedzictwie przyrodniczym obszaru świadczy m.in. wysoka liczba pomników przyrody zlokalizowana na tym terenie. W przeliczeniu na 100 km² znajdują się tutaj 42 pomniki przyrody, podczas gdy średnio na obszarze KOM to 21 tego typu obiektów, a przeciętnie w Małopolsce 15.
- Z zebranych w ramach badania społecznego opinii mieszkańców wynika, że ich zdaniem środowisko naturalne stanowi jeden z najcenniejszych zasobów obszaru funkcjonalnego „Blisko Krakowa”. Ankietowani relatywnie wysoko oceniają czystość najbliższego otoczenia, czystość powietrza w okolicy i poziom hałasu w otoczeniu.
- Zróżnicowany jest rozwój infrastruktury wspomagającej ochronę środowiska naturalnego. Odsetek mieszkańców korzystających z oczyszczalni ścieków (45,8%) odbiega od średniej wojewódzkiej (58,1%), choć jest nieznacznie wyższy od wartości przeciętnej dla obszaru KOM (40%). W ujęciu wewnętrznym, w gminie Świątniki Górne wg danych GUS z oczyszczalni ścieków korzysta niespełna 13% ludności, podczas gdy w Gminie Skawina jest to niespełna 60% mieszkańców.
- Podobnie kształtuje się wskaźnik ludności korzystającej z komunalnej kanalizacji (32,8%), podczas gdy średnio w województwie było to 55,1%, powiecie krakowskim 38,8%, a na obszarze KOM 28,8%. Choć odsetek osób podłączanych do instalacji kanalizacyjnej rokrocznie systematycznie wzrasta, wciąż istnieją olbrzymie potrzeby inwestycyjne w tym zakresie.
- Wysokość nakładów na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej na terenie obszaru funkcjonalnego w latach 2010-2012 była przeciętnie niższa niż średnia w Małopolsce i na terenie Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego. Gospodarka wodna, w tym czystość zbiorników wodnych i rzek zdaniem mieszkańców stanowią największy obszar problemowy w sferze ochrony środowiska.
- W kontekście badania opinii ludności warta podkreślenia jest wysoka deklarowana gotowość do działań proekologicznych, szczególnie do segregowania odpadów otrzymała, angażowania się w akcję na rzecz środowiska, stosowania alternatywnych źródeł energii oraz gotowość do zmiany systemu ogrzewania. Ten ostatni element

jest szczególnie istotny mając na uwadze problem względnie niskiej jakości powietrza w Krakowie i okolicach.

Spójność wewnętrzna i tożsamość lokalna

- Tożsamość terytorialna rozumiana jest jako identyfikowanie się jednostki z pewnym obszarem, przestrzenią, w której funkcjonuje. Ważnym wyznacznikiem tożsamości terytorialnej jest istnienie więzi emocjonalnej z danym terytorium, ale również z ludźmi zamieszkującymi to terytorium oraz wytworami kultury materialnej i duchowej. W tym kontekście, na podstawie badania ankietowego należy stwierdzić, że z obszarem funkcjonalnym identyfikuje się około jedna trzecia badanych.
- Wskaźnikiem wskazującym na zaangażowanie mieszkańców w sprawy lokalne jest liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców. Na terenie całego obszaru funkcjonalnego jest on względnie niski i wynosi 22 podmioty zarejestrowane w rejestrze REGON. Przeciętnie w województwie małopolskim zarejestrowanych jest 28 podobnych jednostek, na obszarze KOM 26 podmiotów. Co więcej, badani respondenci deklarują udział w życiu społeczności gminnej, nie są jednak silnie zaangażowani w animowanie przedsięwzięć i inicjatyw społecznych (np. raczej nie są członkami organizacji pozarządowej, nie angażują się w akcje społeczne).
- Niskie zaangażowanie obywatelskie potwierdzają wyniki frekwencji wyborczej. Frekwencja w wyborach samorządowych w 2010 r. na obszarze funkcjonalnym wyniosła 47,91%, przeciętnie w Małopolsce było to 48,58%, a na terenie KOM 50,75%. W tym miejscu należy zaznaczyć wysokie zróżnicowanie wewnętrzne obszaru funkcjonalnego, gdzie z jednej strony najniższą frekwencję odnotowano w gminie Czernichów (poniżej 40%), a najwyższą w gminie Świątniki Górne (ponad 60%).
- Względnie niskie zaangażowanie obywatelskie potwierdzają także wskaźniki frekwencji w wyborach ogólnokrajowych i europejskich. Porównanie pomiędzy frekwencją na obszarze funkcjonalnym a średnią w Małopolsce zarówno w przypadku wyborów prezydenckich w 2010 r. (57,7% i 59,2%), jak i wyborów do Parlamentu Europejskiego w 2014 r. (23,4% i 27,6%) każdorazowo wskazują na niższe zaangażowanie mieszkańców obszaru funkcjonalnego. Wskaźnik uczestnictwa w wyborach prezydenckich w 2010 r., który był o blisko 10 pkt. proc. wyższy od frekwencji w przeprowadzonych w tym roku wyborach samorządowych, może wskazywać ponadto na niski poziom tożsamości lokalnej mieszkańców.
- Dynamicznie rosnąca w ostatnich latach liczba mieszkańców skorelowana była ze spadającą liczbą osób korzystających z lokalnych usług publicznych. Na przykładzie usług edukacyjnych można wskazać, że charakteryzująca się najwyższym wskaźnikiem napływu mieszkańców gmina Mogilany jednocześnie odznaczała się najwyższą skalą spadku korzystania z usług edukacyjnych – udział liczby uczniów w szkołach

podstawowych obniżył się z 91% w roku 2006 do 85% w roku 2012, natomiast analogicznie w gimnazjach z 85% do 55%.

- Zgodnie z powszechnym zjawiskiem obserwowanym w skali ogólnopolskiej, poziom tożsamości terytorialnej mieszkańców maleje wraz ze wzrostem wielkości obszaru. Tym samym, więcej ankietowanych osób wskazało, że identyfikuje się z miejscowością w której mieszka (66,5%) niż z gminą zamieszkania (43,3%) i powiatem krakowskim (40,8%). Co ciekawe, z perspektywy regionalnej najczęściej badanych wskazało, że identyfikuje się z Krakowem (69,6%), co wskazuje na pewien rozdzźwięk pomiędzy dotychczasowymi mieszkańcami a ludnością napływową z miasta Krakowa. Relatywnie wysoki poziom tożsamości odnotowano również odnośnie województwa małopolskiego (56,4%).

Wyzwania rozwojowe

Jednym z głównych wyzwań stojących przed Partnerstwem Podkrakowskiego Obszaru Funkcjonalnego „Blisko Krakowa” jest potrzeba **wyznaczenia mechanizmów efektywnej współpracy pomiędzy wszystkimi partnerami**. Wyzwanie to przejawia się głównie w piątym, horyzontalnym obszarze Zintegrowanej Strategii Rozwoju - *Nowoczesne Zarządzanie Publiczne*. W praktyce to od niego będzie zależeć realizacja wszystkich zapisów Strategii oraz trwałość Partnerstwa. Istotą tego wyzwania jest „przekraczanie” granic administracyjnych, jakie znajdują się wewnątrz obszaru Partnerstwa, z którym muszą się zmierzyć gminy oraz pozostali partnerzy. Wymaga ono szczególnego skoordynowania zasad współpracy gmin, tak aby było szansą na rozwijanie ich lokalnych kompetencji, określonych w obowiązujących aktach prawnych. Wyzwanie to powinno także stanowić szczególnego rodzaju odpowiedź na inne wyzwania strategiczne, jakie stoją przed gminami oraz partnerami, zdecydowanymi wspólnie podejmować realizację przedsięwzięć rozwojowych.

Identyfikacji poszczególnych wyzwań rozwojowych obszaru funkcjonalnego „Blisko Krakowa” (które w dalszej kolejności posłużyły do zaprojektowania obszarów strategicznych w Strategii) dokonano w oparciu o kilka niezależnych od siebie źródeł informacji:

- Wnioski ze statystycznej diagnozy społeczno-gospodarczej i prognozy rozwojowej obszaru funkcjonalnego „Blisko Krakowa”;
- Analiza SWOT obszaru funkcjonalnego „Blisko Krakowa” oraz wyniki jej rangowania, przeprowadzonego przez członków Konwentu Strategicznego oraz ekspertów zewnętrznych;
- Opinie i oczekiwania mieszkańców obszaru funkcjonalnego „Blisko Krakowa”, zidentyfikowane na bazie wyników badania ankietowego prowadzonego w sierpniu 2014 r.;
- Wyniki dyskusji nad wyzwaniami rozwojowymi dla obszaru funkcjonalnego oraz elementami wizji rozwojowej do 2020 r., przeprowadzonej z członkami Konwentu Strategicznego podczas II warsztatu strategicznego (05.09.2014 r.).

Wskaźniki ze statystycznej diagnozy społeczno-gospodarczej Obszaru Funkcjonalnego analizowano w kategoriach stałych tendencji poszczególnych zjawisk (pozytywnych lub negatywnych) oraz jako materiał porównawczy ze wskaźnikami dla większych struktur niż obszar funkcjonalny „Blisko Krakowa” – powiat krakowski, Krakowski Obszar Metropolitalny (z wyłączeniem miasta Krakowa), województwo małopolskie. Pozwoliło to na wyodrębnienie wniosków ukazujących pozytywne (podtrzymujące procesy rozwojowe) i negatywne (bariery rozwojowe) trendy statystyczne w przestrzeni społecznej i gospodarczej obszaru

funkcjonalnego „Blisko Krakowa” – również w odniesieniu do szerszego kontekstu terytorialnego.

W przypadku wyników rangowania analizy SWOT obszaru funkcjonalnego „Blisko Krakowa”, przeprowadzonego przez członków Konwentu Strategicznego oraz ekspertów zewnętrznych, pod uwagę wzięto wszystkie czynniki tejże analizy, które ze względu na uzyskaną rangę zbiorczą, znalazły się w grupie czynników posiadających kluczowe znaczenie dla rozwoju obszaru (zdaniem zarówno członków Konwentu Strategicznego, jak i ekspertów zewnętrznych). Zgodnie z metodą rangowania, wszystkie wewnętrzne silne strony i zewnętrzne szanse, które uzyskały oceny w najwyższym przedziale wartości, uznano za kluczowe czynniki wspierające rozwój obszaru funkcjonalnego „Blisko Krakowa”. Natomiast wszystkie wewnętrzne słabe strony i zewnętrzne zagrożenia uznano za kluczowe czynniki hamujące jego rozwój.

Opinie i oczekiwania mieszkańców obszaru funkcjonalnego „Blisko Krakowa” zidentyfikowane na bazie wyników badania ankietowego, potraktowano jako istotne uzupełnienie i weryfikację wniosków z analizy statystycznej oraz wyników rangowania analizy SWOT. Wzięto pod uwagę najczęściej zgłaszane sugestie i oczekiwania mieszkańców zebrane w ramach badania społecznego, dotyczące przede wszystkim pożądanых (zdaniem respondentów) kierunków rozwojowych dla obszaru funkcjonalnego „Blisko Krakowa”.

W wyniku zestawienia i porównania poszczególnych czynników pochodzących z ww. źródeł informacji (wnioski ze statystycznej diagnozy społeczno-gospodarczej obszaru funkcjonalnego „Blisko Krakowa”, wyniki rangowania analizy SWOT, opinie i oczekiwania mieszkańców wyrażone w badaniu ankietowym oraz w trakcie dyskusji warsztatowych), a także w wyniku dbałości o trwałość i efektywność Partnerstwa, zidentyfikowano następujące wyzwania dla Obszaru Funkcjonalnego „Blisko Krakowa”:

- ⇒ **konieczność integracji, umacniania partnerstwa, ściślejszej współpracy** – dotyczy przede wszystkim relacji pomiędzy gminami tworzącymi obszar funkcjonalny „Blisko Krakowa”, powiatem krakowskim oraz partnerami społecznymi i gospodarczymi, ale także współpracy instytucji publicznych prowadzących swoją działalność na jego obszarze. Wynika z powszechnie wyrażanego przekonania, iż nadszedł właściwy moment w realiach polityki regionalnej i krajowej, aby budować „wspólnotę interesów” ponad granicami administracyjnymi poszczególnych gmin. Potrzeba integracji i formalizowania współpracy jest w interesie wszystkich współtworzących Partnerstwo, gdyż tylko tak zbudowana jedność będzie postrzegana na zewnątrz jako wyraz determinacji w działaniach mających zaowocować pożądanymi zmianami. Jednocześnie obszar funkcjonalny „Blisko Krakowa” powinien być dobrze rozpoznawalny, a jego nowy wizerunek musi być wyrazem woli współdziałania gmin i partnerów. Wynikać on będzie przede wszystkim z wyznaczenia i konsekwentnego

wdrażania przedsięwzięć zorientowanych na realizację projektów rozwojowych. Jako jeden podmiot Partnerstwo ma szanse skuteczniej wdrażać przyjęte cele, jednak pod warunkiem utożsamiania się z nimi wszystkich zainteresowanych. Korzyści te należy rozpatrywać nie tylko poprzez pryzmat łatwiejszego pozyskiwania środków zewnętrznych przez Partnerstwo (w porównaniu do możliwości pojedynczej gminy) w kolejnym okresie programowania europejskiego (2014-2020), ale przede wszystkim jako budowanie podstaw dla trwałości rozwoju, szczególnie po 2020 r. Realizacja niniejszego wyzwania rozpocznie się od sukcesywnego wdrażania piątego obszaru strategicznego – *Nowoczesne zarządzanie publiczne*, ale również będzie zależeć od bieżących decyzji partnerów co do formalizacji współpracy.

- ⇒ **konieczność budowania tożsamości terytorialnej** – oznacza podejmowanie wielu długookresowych przedsięwzięć zorientowanych na budowanie kapitału społecznego obszaru funkcjonalnego. Potrzeba dokonywania zmian w obszarze społecznym wynika głównie z dużego napływu „nowych mieszkańców” na ten obszar. Pobudzenie procesów „zakorzeniania” osób osiedlających się, włączania ich do życia społeczności lokalnych, zachęcanie do płacenia podatków na terenie obszaru funkcjonalnego - powinno być przedmiotem starań całego Partnerstwa oraz współpracujących z nim organizacji pozarządowych. Tożsamość lokalna obszaru funkcjonalnego na razie nie istnieje (wykazały to badania społeczne wśród mieszkańców), ponieważ jest to inicjatywa nowa, nie posiadająca póki co żadnej instytucjonalnej postaci – nie zafunkcjonowała jeszcze w świadomości mieszkańców. Wyzwaniem rozwojowym dla obszaru funkcjonalnego jest zidentyfikowanie elementów integrujących jej mieszkańców w grupę społeczną i wspieranie inicjatyw oddolnych przyczyniających się do intensyfikacji takich przedsięwzięć. Działania realizujące niniejsze wyzwanie znajdują się w 4 obszarze strategicznym – *Spójność wewnętrzna i kapitał społeczny*.
- ⇒ **konieczność doskonalenia usług publicznych** – oznacza utrzymywanie wysokiego standardu wszelkich usług świadczonych przez samorząd i partnerów obszaru funkcjonalnego na rzecz swoich klientów, wzajemne uzupełnianie oferty usług publicznych w celu osiągnięcia jej kompletności, ale również efektywności kosztowej (np. nie wszystkie usługi publiczne muszą być świadczone w pełnym zakresie przez każdą gminę obszaru funkcjonalnego – specjalizacje usługowe poszczególnych gmin). Realizacja tego wyzwania jest istotna z kilku względów. Jednym z nich jest wspomniana już atrakcyjność osadnicza obszaru funkcjonalnego i wysokie dodatnie saldo migracji (w głównej mierze z miasta Krakowa). Stały dopływ nowych mieszkańców zwiększa wymagania jakościowe i ilościowe w stosunku do usług publicznych świadczonych na terenie obszaru funkcjonalnego. Kompletność i wysoka jakość usług publicznych będzie atutem przy pozyskiwaniu nowych klientów, za którymi często podążają środki budżetowe (np. subwencja oświatowa, kontrakty z NFZ, itp.). W wyzwaniu niniejszym mowa głównie o usługach edukacyjnych, zdrowotnych, kulturalnych, rekreacyjno-sportowych, administracyjnych, które jako

kompleksowa oferta społeczna nierzadko decyduje o jakości kapitału społecznego i atrakcyjności dla nowego osadnictwa. Obszar funkcjonalny, poprzez swoje położenie względem Krakowa, musi tak kształtować własną paletę i standardy usług publicznych, aby uzupełniać ofertę krakowską, ale również przyciągać do siebie klientów z aglomeracji. Działania realizujące niniejsze wyzwanie znajdują się w 4 obszarze strategicznym – *Spójność wewnętrzna i kapitał społeczny*, ale również w pozostałych obszarach: obszar 3 – *Ochrona środowiska*, częściowo obszar 2 – *Oferta czasu wolnego* oraz częściowo obszar 1 – *Gospodarka, edukacja i rynek pracy*.

- ⇒ **konieczność wykreowania rekreacyjnego wizerunku obszaru funkcjonalnego w świadomości klientów zewnętrznych** – przede wszystkim poprzez rozwój infrastruktury rekreacyjno-turystycznej oraz oryginalne przedsięwzięcia kulturalne, które z jednej strony powinny przełożyć się na wzrost zainteresowania obszarem funkcjonalnym wśród potencjalnych odwiedzających (mieszkańcy aglomeracji krakowskiej, turyści kwalifikowani – zainteresowani oryginalnymi walorami przyrodniczymi, kulturowymi i rekreacyjnymi, itp.), a z drugiej strony przyczynić się do wzrostu zamożności mieszkańców i w konsekwencji wykreować wewnętrzny popyt na rynku. Ten zaś ma szansę stanowić podstawowe uzasadnienie dla podejmowania różnych działalności gospodarczych, zorientowanych na ponadlokalnych nabywców, w tym świadczących usługi rynkowe w ramach przemysłów czasu wolnego. Oryginalność walorów rekreacyjnych obszaru funkcjonalnego (Dolina Wisły i Brama Krakowska, krajobraz jurajski, zbiorniki wodne, produkty regionalne, obrzędy i tradycje lokalne, warunki do rekreacji i turystyki aktywnej, itp.) nie gwarantują samoistnego rozwoju rekreacji. Walory te w konkurencji z pobliskimi ośrodkami turystyczno-rekreacyjnymi (Kraków, Wieliczka, Zator, Oświęcim, Wadowice, itp.) są mniej znane. Jednak obszar funkcjonalny pozycjonuje swoją ofertę rekreacyjną konkretnie do mieszkańców aglomeracji krakowskiej, poszukujących nowych miejsc spełniających ich wymagania. Potrzebne są również intensywne działania promocyjne. Działania realizujące niniejsze wyzwanie znajdują się w 2 obszarze strategicznym – *Oferta czasu wolnego*.
- ⇒ **konieczność wzmacniania potencjału gospodarczego obszaru funkcjonalnego** – co w przyszłości może zagwarantować skuteczne rozwiązywanie problemów społecznych (nowe miejsca pracy, zwiększanie statusu ekonomicznego mieszkańców, itp.) oraz zapewnić stabilizację dla finansów publicznych JST (szczególnie po 2020 r.). Wzmacnianie pozycji gospodarczej obszaru funkcjonalnego jest uwarunkowane inwestycjami publicznymi i prywatnymi (zagospodarowanie istniejących terenów inwestycyjnych – stref gospodarczych, tworzenie nowych stref, rewitalizacja przestrzeni poprzemysłowych) oraz zewnętrznymi (m.in. poprawa przepustowości dróg krajowych i wojewódzkich na terenie obszaru funkcjonalnego, budowa obwodnic, system kolei aglomeracyjnej, itp.). Wykorzystując bliskie położenie Krakowa i stosunkowo nieodległe względem konurbacji górnośląskiej, ich potencjał

intelektualny i naukowy (wysokospecjalizowana kadra pracownicza), niewielką odległość oraz relatywnie tańsze ceny nieruchomości i gruntów (w porównaniu do Krakowa), można budować atrakcyjną ofertę inwestycyjną. Znaczącym działaniem w ramach niniejszego wyzwania jest również rewitalizacja obszarów przemysłowych. Przekształcanie tych przestrzeni, ich odnowa techniczna oraz nadawanie nowych funkcji (gospodarczych, społecznych, rekreacyjnych) będzie tworzeniem nowych „ognisk” wzrostu, miejsc atrakcyjnych dla zamieszkania lub podjęcia działalności gospodarczej. Ważnym aspektem jest również takie kształtowanie cech przedsiębiorczych i kwalifikacji społeczności lokalnej, aby były one dostosowane do potrzeb lokalnego rynku pracy. Nieodzownym jest również system wsparcia dla lokalnych małych i średnich przedsiębiorstw, które na terenie obszaru funkcjonalnego tworzą bardzo istotny potencjał rozwojowy. Działania realizujące niniejsze wyzwanie znajdują się w 1 obszarze strategicznym – *Gospodarka, edukacja i rynek pracy*.

- ⇒ **konieczność poprawy dostępności komunikacyjnej** – szczególnie w kontekście przejazdów tranzytowych przez obszar funkcjonalny. Położenie w obrębie autostrady A4, „zakopianki”, dróg krajowych i wojewódzkich w kierunku Śląska, zapewnia dogodnie połączenia transportowe zarówno z Krakowem i konurbacją górnośląską. Jednak gęsta sieć dróg wszelkich kategorii nie stanowi atutu w rozumieniu nowoczesnych układów transportowych - niska przepustowość dróg w stosunku do natężenia ruchu (głównie drogi krajowe, wojewódzkie i powiatowe), ich zły stan techniczny na niektórych fragmentach, powodują, iż pokonanie nawet niewielkich dystansów w obrębie aglomeracji krakowskiej zajmuje znaczną ilość czasu. Ogranicza to możliwości przyciągania nowych inwestorów do stref gospodarczych, klientów dla oferty rekreacyjnej i kulturalnej, czy też nowych mieszkańców, szczególnie w kontekście konkurencji ze strony obszarów podobnie skomunikowanych. Dodatkową trudnością realizacyjną jest fakt, iż zadania z tego zakresu leżą w gestii kompetencyjnej instytucji krajowych i wojewódzkich, co będzie wymagało współpracy międzysamorządowej dla osiągnięcia wspólnego celu, licznych działań lobbystycznych oraz wielu uzgodnień technicznych. Jednak właśnie w tego typu zadaniach współpraca w ramach partnerstwa może przynieść znacznie lepsze rezultaty niż pojedyncze głosy. Cel operacyjny związany z realizacją tego wyzwania znajduje się w 2 obszarze strategicznym – *Oferta czasu wolnego*, jednak zadania tego typu mają istotny wpływ nie tylko na ofertę rekreacyjną, ale również na pozostałe obszary strategiczne – gospodarkę, ochronę środowiska, kapitał społeczny.
- ⇒ **konieczność poprawy parametrów środowiska naturalnego** – oznacza stałą dbałość o zwiększanie zasobów infrastruktury zapobiegającej przedostawaniu się zanieczyszczeń do środowiska, edukację ekologiczną mieszkańców oraz wprowadzanie nowych technologii. Wyzwanie to jest szczególnie istotne dla obszaru funkcjonalnego, który jest częścią aglomeracji krakowskiej, uznawanej za teren

o jednych z najgorszych wskaźników czystości powietrza w Europie (położenie w niecce ograniczającej przewietrzanie, napływ zanieczyszczeń z terenów śląska przy przewadze wiatrów zachodnich, zanieczyszczenia generowane przez ruch komunikacyjny oraz bardzo duży odsetek indywidualnych źródeł grzewczych o dużej szkodliwości dla środowiska – niska emisja). W związku z powyższym dla poprawy parametrów ochrony środowiska, istotnym jest wprowadzanie mechanizmów wspierających stosowanie nowoczesnych technologii oraz odnawialnych źródeł energii, rozbudowa sieci kanalizacyjnych, doskonalenie gospodarki odpadami. Działania te służą nie tylko w zakresie poprawy parametrów ochrony środowiska, ale są również elementem wysokiej jakości oferty usług publicznych. Realizacją działań z tego wyzwania zajmuje się 3 obszar strategiczny – *Ochrona środowiska*. W ramach tego obszaru znalazły się również zagadnienia związane z zarządzaniem kryzysowym i zapobieganiem skutkom klęsk żywiołowych, które dla obszaru funkcjonalnego są poważnym zagrożeniem.

Wizja i misja rozwoju

Wizja rozwoju stanowi projekcję, opis pożądanego stanu rzeczywistości obszaru funkcjonalnego „Blisko Krakowa” w perspektywie 2020 roku. Określa stan docelowy, do którego dążyć będą wszyscy zaangażowani partnerzy, tj. władze samorządowe gmin i powiatu krakowskiego, partnerzy społeczni i gospodarczy oraz mieszkańcy, wykorzystując przy tym możliwości płynące z własnych atutów i szans pojawiających się w otoczeniu. Wizja ukierunkowana jest prognostycznie, określa cel, do którego zmierza cała wspólnota obszaru funkcjonalnego. Wskazuje ona zasadniczy kierunek podejmowanych działań.

WIZJA

W 2020 roku obszar funkcjonalny „Blisko Krakowa” w pełni korzysta ze swojego położenia, wysokiej dostępności komunikacyjnej oraz walorów środowiskowych i kulturowych. Dzięki zaangażowaniu władz oraz przedsiębiorczości i innowacyjności mieszkańców, rozwinęły się konkurencyjne sektory gospodarki opartej na wiedzy oraz przemysł czasu wolnego. Nowoczesne, partnerskie zarządzanie sprawami publicznymi, bazujące na aktywności obywatelskiej i partycypacji społecznej, zapewnia odpowiedni standard życia mieszkańców i dostęp do usług publicznych wysokiej jakości.

Sposobem urzeczywistnienia zakładanej wizji jest misja. Misja określa nadrzędny cel rozwoju obszaru funkcjonalnego „Blisko Krakowa”. Zgodnie z misją, władze samorządowe gmin i powiatu krakowskiego pełnią rolę inicjatora dla realizacji przedsięwzięć zgodnych ze Zintegrowaną Strategią Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego „Blisko Krakowa”, a podejmowanych przez różnych aktorów życia społecznego i gospodarczego. Ponadto, władze samorządowe są także realizatorem własnych projektów, leżących w zadaniach własnych oraz we współpracy z innymi jednostkami samorządu terytorialnego, zmierzających do zrównoważonego rozwoju całego obszaru funkcjonalnego, promowania jego walorów, ułatwiania współpracy różnorodnych partnerów i wdrażania innowacyjnych rozwiązań.

MISJA

Chcemy, aby obszar funkcjonalny „Blisko Krakowa” stał się miejscem efektywnej współpracy społecznej i międzyinstytucjonalnej, stwarzającym atrakcyjne warunki mieszkańcom, inwestorom oraz gościom odwiedzającym jego tereny, poprzez świadome wykorzystanie położenia w sąsiedztwie miasta Krakowa, unikatowych zasobów lokalnego dziedzictwa oraz rozwój innowacyjnej gospodarki opartej na wiedzy.

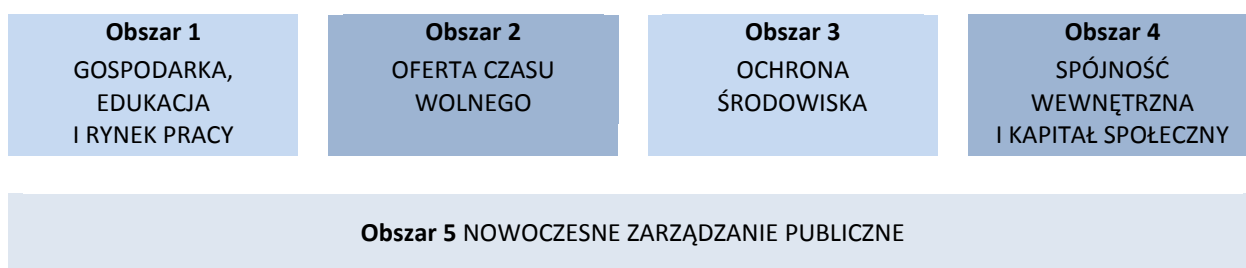
Matryca operacyjna

Z przyjętej wizji i misji rozwoju obszaru funkcjonalnego „Blisko Krakowa” w perspektywie 2020 roku wynika cel główny, który został określony w sposób następujący:

CEL GŁÓWNY

Zrównoważony rozwój obszaru funkcjonalnego, zapewniający wysoką jakość życia mieszkańców, atrakcyjne warunki inwestowania i gospodarowania oraz spędzania czasu wolnego.

W nawiązaniu do tak zdefiniowanego celu, ze względu na stwarzanie w perspektywie długookresowej największych możliwości wzrostu, wyodrębniono 5 priorytetowych obszarów rozwoju:

Są one względem siebie równoważne i uzupełniające się. Obszar 5, dotyczący zarządzania publicznego, ma charakter horyzontalny – określa kwestie planowania, organizowania, współdziałania i ewaluowania działań zawartych w pozostałych obszarach.

W ramach każdego z powyższych obszarów, zdefiniowano **cel strategiczny**, będący celem o charakterze długofalowym (o terminie realizacji sięgającym do 2020 roku), wskazujący na generalny kierunek postępowania w realizacji założonej wizji rozwoju w danym zakresie tematycznym. **Cele operacyjne**, dotyczące średniego horyzontu czasowego, wskazują określone narzędzia i sposoby realizacji wspomnianych celów strategicznych. Wyodrębnione **kierunki interwencji** – kluczowe grupy zadań i projektów do realizacji – służą urzeczywistnieniu założonych celów. Stanowią one ogólne ramy koncentracji aktywności programowej, finansowej i organizacyjnej w perspektywie długofalowej. Strategiczną interwencję w ramach określonych celów definiują natomiast zintegrowane (czyli istotne dla całego obszaru funkcjonalnego, a nie poszczególnych JST) grupy działań i kierunków, nazwane **programami / projektami strategicznymi**.

Ponadto, dla zapewnienia kontroli nad stopniem realizacji poszczególnych celów Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego „Blisko Krakowa”, stworzono listę rekomendowanych mierników. Mierniki te są użyteczne przede wszystkim w czasie dokonywania monitoringu realizacji oraz aktualizacji dokumentu. Lista mierników stanowi bazową propozycję, która podczas prowadzenia procesów monitorowania i przeglądu strategicznego może być modyfikowana i uzupełniana – zgodnie z potrzebami jednostek wdrażających.

Obszary strategiczne, cele strategiczne i operacyjne oraz kierunki interwencji zawarte w Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego „Blisko Krakowa” uwzględniają:

- wyniki analiz społeczno-gospodarczych i strategicznych, wykonanych na potrzeby tego opracowania,
- wnioski z badań społecznych wśród mieszkańców obszaru funkcjonalnego „Blisko Krakowa” w zakresie preferencji rozwojowych,
- priorytety zawarte w krajowych i regionalnych dokumentach strategicznych,
- rozwiązania wypracowane w ramach sesji strategicznych z udziałem Konwentu Strategicznego, skupiającego przedstawicieli różnorodnych środowisk lokalnych.

Zintegrowana Strategia Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego „Blisko Krakowa” nie ogranicza się w swych zapisach wyłącznie do operacji realizowanych bezpośrednio przez władze samorządowe, ale dotyczy całej wspólnoty obszaru funkcjonalnego, czyli wszystkich organizacji, instytucji i podmiotów, działających na tym terenie. Realizacja zapisów Strategii odbywać się powinna poprzez budowę i rozwijanie sieci aktywnej współpracy międzysektorowej i międzyorganizacyjnej, czyli zgodnie z kluczowymi zasadami polityki strukturalnej Unii Europejskiej.

Poniższy schemat prezentuje strukturę celów Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego „Blisko Krakowa”.

Schemat 2 Struktura celów Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego „Blisko Krakowa”.

Obszar 1 GOSPODARKA, EDUKACJA I RYNEK PRACY	Obszar 2 OFERTA CZASU WOLNEGO	Obszar 3 OCHRONA ŚRODOWISKA	Obszar 4 SPÓJNOŚĆ WEWNĘTRZNA I KAPITAŁ SPOŁECZNY
Cel strategiczny: Silna pozycja gospodarcza i wysoka atrakcyjność inwestycyjna obszaru funkcjonalnego.	Cel strategiczny: Silna pozycja obszaru funkcjonalnego w budowaniu oferty spędzania czasu wolnego.	Cel strategiczny: Skuteczna ochrona środowiska naturalnego dla wzrostu jakości życia mieszkańców.	Cel strategiczny: Wysoka spójność wewnętrzna obszaru funkcjonalnego, bazująca na zaangażowaniu i partycypacji społecznej, zapewniająca dostęp do usług publicznych wysokiej jakości.
Cele operacyjne: 1. Rozwój kapitału intelektualnego; 2. Skuteczny system doradztwa i kształcenia zawodowego; 3. Wzmacnianie przedsiębiorczości i aktywności zawodowej mieszkańców; 4. Zarządzanie przestrzenią gospodarczą i inwestycyjną obszaru funkcjonalnego.	Cele operacyjne: 1. Rewitalizacja i zrównoważona komercjalizacja przestrzeni kulturowej obszaru funkcjonalnego; 2. Kreowanie atrakcyjnych przestrzeni umożliwiających spędzanie czasu wolnego; 3. Zwiększenie dostępności transportowej i rozwój połączeń funkcjonalnych.	Cele operacyjne: 1. Kształtowanie proekologicznych postaw i świadomości obywatelskiej; 2. Ochrona terenów atrakcyjnych przyrodniczo; 3. Wspieranie indywidualnych i publicznych rozwiązań infrastrukturalnych sprzyjających ochronie środowiska; 4. Przeciwdziałanie klęskom żywiołowym.	Cele operacyjne: 1. Wzmacnianie tożsamości lokalnej i spójności społecznej obszaru funkcjonalnego; 2. Wspieranie aktywności obywatelskiej oraz partycypacji społecznej mieszkańców; 3. System usług publicznych, dostosowany do potrzeb i struktury społeczeństwa.
Obszar 5 NOWOCZESNE ZARZĄDZANIE PUBLICZNE			
Cel strategiczny: Partnerskie zarządzanie sprawami publicznymi, wykorzystujące nowoczesne instrumenty prowadzenia polityki rozwoju.			
Cele operacyjne: 1. Wdrażanie nowoczesnych instrumentów zarządzania publicznego; 2. Rozwój współpracy z partnerami zewnętrznymi.			

OBSZAR STRATEGICZNY:

GOSPODARKA, EDUKACJA I RYNEK PRACY

Cel strategiczny:

Silna pozycja gospodarcza i wysoka atrakcyjność inwestycyjna obszaru funkcjonalnego.

Cel operacyjny 1.1 Rozwój kapitału intelektualnego.

Strategia postępowania:

Samorząd województwa małopolskiego zdecydował o realizacji Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020 poprzez 10 programów strategicznych, które będą w najbliższych latach najważniejszym narzędziem zarządzania rozwojem regionu. Programy te mają zapewnić jak najlepsze wykorzystanie potencjałów rozwojowych regionu, a także likwidację barier rozwojowych w tych dziedzinach, w których zdiagnozowano problemy.

Jednym z programów strategicznych w obszarze rynku pracy i edukacji, ukierunkowanym na wsparcie efektywnej polityki zatrudnieniowej w Małopolsce, jest Program Strategiczny Kapitał Intelektualny i Rynek Pracy. Jego celem jest rozwój kapitału intelektualnego i podniesienie poziomu aktywności zawodowej mieszkańców Małopolski – jako zasadniczy warunek rozwoju regionu.

W ramach niniejszej Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego „Blisko Krakowa”, podobnie jak w wyżej wspomnianym Programie, traktuje się małopolską gospodarkę i sferę edukacji oraz podnoszenia kapitału intelektualnego jako system naczyń połączonych. Warunkiem trwałego i zrównoważonego rozwoju (w tym również gospodarczego) jest wspólna i zintegrowana oferta edukacyjna i inwestycyjna. Silna gospodarka lokalna obszaru funkcjonalnego może zostać osiągnięta dzięki wysokiej jakości kapitału ludzkiego, społecznego i intelektualnego. Wartość kapitału intelektualnego uzależniona jest w równej mierze od jakości i siły realnego potencjału gospodarczego całego obszaru funkcjonalnego. Oba obszary muszą ze sobą współpracować, gdyż są od siebie uzależnione.

Rozwój nowoczesnej gospodarki opartej na wiedzy determinuje odpowiednia jakość zasobów ludzkich. Działania ukierunkowane na podnoszenie jakości kapitału intelektualnego realizowane będą w sposób kompleksowy – obejmowały wszystkie etapy edukacji, począwszy od wczesnej edukacji przedszkolnej, stymulującej rozwój intelektualny i społeczny dziecka, poprzez wyrównywanie dostępu do edukacji, rozszerzenie oferty – przy szczególnym uwzględnieniu kształcenia kompetencji kluczowych, wdrożenie mechanizmów odkrywania, kształtowania i wspierania talentów, kształtowanie i promocję postaw związanych z uczeniem się przez całe życie, korzystaniem z kształcenia

ustawicznego oraz podnoszeniem czy zmianą kwalifikacji na różnych etapach życia (w powiązaniu z potrzebami regionalnego rynku pracy). Kluczowym wyzwaniem pozostaje stworzenie optymalnych warunków dla podniesienia ogólnego poziomu wykształcenia społeczeństwa obszaru funkcjonalnego oraz silniejsze powiązanie kształcenia z rynkiem pracy.

Cel operacyjny 1.1		Mierniki realizacji celu 1.1:
ROZWÓJ KAPITAŁU INTELEKTUALNEGO		• Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym - dane poszczególnych JST i/lub Bank Danych Lokalnych GUS; • Wyniki z egzaminów zewnętrznych, EWD, konkursach i olimpiadach powiatowych – dane poszczególnych JST i/lub Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie; • Odsetek dzieci objętych opieką żłobkową – dane poszczególnych JST; • Udział mieszkańców w różnych formach Life Long Learning (kształcenia przez całe życie) – dane poszczególnych JST.
Kierunki interwencji		Programy / projekty strategiczne
1.1.1	Wspieranie współpracy gmin w zakresie rozwoju oferty opieki żłobkowej i edukacji przedszkolnej.	Program na rzecz rozwoju wczesnej edukacji i opieki nad dziećmi do 5. roku życia.
1.1.2	Rozwój systemów wsparcia uczniów szczególnie uzdolnionych.	Programy wsparcia skierowane na rozwój utalentowanych dzieci i młodzieży (np. „Talent Powiatu”, „Perły Powiatu”, „Stypendia Starosty Krakowskiego”).
1.1.3	Podejmowanie działań na rzecz rozwoju kompetencji kluczowych w ramach systemu edukacji.	Specjalistyczne programy edukacyjne (np. „Akademia Przedszkolaka”, Uniwersytety Trzeciego Wieku).

1.1.4	Włączanie w system kształcenia innych podmiotów z terenu obszaru funkcjonalnego (m.in. organizacje społeczne, przedsiębiorstwa, instytucje kultury).	Programy współpracy z Urzędem Pracy Powiatu Krakowskiego.
1.1.5	Kształtowanie postaw uczenia się przez całe życie oraz zdobywania nowych kompetencji.	

Cel operacyjny 1.2 Skuteczny system doradztwa i kształcenia zawodowego.

Strategia postępowania:

Rok szkolny 2014/2015 ogłoszony został przez Ministerstwo Edukacji Narodowej „Rokiem Szkoły Zawodowców”. Jest to jeden z elementów planów i działań, związanych z odbudową szkolnictwa zawodowego w Polsce. Reforma obejmuje 7 obszarów, takich jak: współpraca z pracodawcami, rozwój pozaszkolnych form kształcenia i uczenia się, rozwój doradztwa zawodowego oraz systemu informacji edukacyjno-zawodowej, wspieranie szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe, monitorowanie losów absolwentów, doskonalenie procesu potwierdzania efektów kształcenia zawodowego, promowanie kształcenia zawodowego.

W ramach rozwoju doradztwa zawodowego oraz systemu informacji edukacyjno-zawodowej, przewidziano m.in. działania dotyczące przygotowania doradców, którzy będą wspierać uczniów i rodziców w planowaniu ścieżki edukacyjnej i zawodowej, opracowanie portalu doradztwa edukacyjno-zawodowego, Mapy Zawodów i szkół prowadzących kształcenie zawodowe (wraz z informacją o możliwościach kształcenia w konkretnych zawodach, według różnych kryteriów) oraz Mapy Kwalifikacji, występujących w gospodarce (prowadzona na portalu Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji).

Edukacja zawodowa stanowi również jeden z priorytetów Samorządu Województwa Małopolskiego. Na terenie województwa utworzona zostanie sieć Centrów Kompetencji Zawodowych, ukierunkowanych na kształcenie kompetencji, zgodnych z potrzebami pracodawców i rozwojem technologicznym (wdrożenie standardów praktycznej nauki zawodu i kursów zawodowych).

Powyższe zagadnienia uznane zostały za jedno z najważniejszych wyzwań dla Partnerstwa Obszaru Funkcjonalnego „Blisko Krakowa”, w skład którego wchodzi m.in. 5 gmin oraz powiat krakowski, posiadający w bezpośredniej kompetencji kwestie związane ze szkolnictwem zawodowym. Kierunki interwencji w ramach niniejszego celu operacyjnego ukierunkowane są na poprawę jakości i efektywności kształcenia zawodowego, w szczególności systemu doradztwa zawodowego, wykształcenie wykwalifikowanych kadr dla gospodarki opartej na wiedzy i aktywności, a w konsekwencji, rozwój gospodarczy i wspieranie zatrudnienia.

Rozwijana będzie oferta edukacyjna, przy dbałości o odpowiednią jej jakość i uwzględnienie potrzeb pracodawców, realizowane działania związane z modernizacją bazy techno-dydaktycznej szkół zawodowych oraz wzmocnieniem współpracy szkół zawodowych z przedsiębiorcami, jednostkami naukowymi i uczelniami wyższymi. Najważniejsze interwencje skoncentrują się jednak wokół zagadnień dotyczących poprawy jakości i efektywności usług w zakresie planowania i rozwoju kariery zawodowej – stworzony i wdrożony zostanie system doradztwa zawodowego na poziomie szkół podstawowych oraz dla osób dorosłych, rozwijane będą usługi w zakresie informacji zawodowej i wspierania predyspozycji zawodowych.

Cel operacyjny 1.2		Mierniki realizacji celu 1.2:
SKUTECZNY SYSTEM DORADZTWA I KSZTAŁCENIA ZAWODOWEGO		• Odsetek uczniów szkół podstawowych objętych doradztwem zawodowym na terenie obszaru funkcjonalnego - dane poszczególnych JST i/lub Starostwa Powiatowego w Krakowie; • Liczba godzin doradztwa edukacyjno-zawodowego dla dorosłych i dynamika zmian – dane poszczególnych JST i/lub Starostwa Powiatowego w Krakowie; • Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych – dane Powiatowego Urzędu Pracy w Krakowie; • Stopa bezrobocia w obszarze funkcjonalnym do ogółu bezrobocia w Powiecie Krakowskim - dane Powiatowego Urzędu Pracy w Krakowie; • Liczba osób objętych diagnozą i oceną kompetencji zawodowych – dane Urzędu Pracy; • Liczba uczniów, którzy skorzystali z warsztatów orientacji zawodowej młodzieży – dane placówek oświatowych i/lub Urzędu Pracy.
Kierunki interwencji		Programy / projekty strategiczne
1.2.1	Rozwój oferty edukacyjnej i jakości kształcenia zawodowego – z uwzględnieniem potrzeb rynku pracy.	Modernizacja kształcenia zawodowego na terenie obszaru funkcjonalnego zgodnie z potrzebami rynku pracy i przy wykorzystaniu potencjału bazy dydaktycznej.
1.2.2	Stworzenie systemu doradztwa zawodowego na poziomie szkół podstawowych i gimnazjalnych.	Programy doskonalące system doradztwa zawodowego, realizowane we współpracy z Urzędem Pracy Powiatu Krakowskiego i poradniami psychologiczno-pedagogicznymi.

1.2.3	Rozwój systemu informacji zawodowej i wspierania predyspozycji zawodowych. Orientacja zawodowa młodzieży gimnazjalnej.	Projekty wspierające programy nauczania (np. „Rozwiń skrzydła przedsiębiorczości”, „Festiwal zawodów”, „Doradca zawodowy”). Diagnoza i ocena kompetencji zawodowych (Urząd Pracy Powiatu Krakowskiego). Piramida kariery – europejskie ramy kompetencji (Urząd Pracy Powiatu Krakowskiego).
1.2.4	Rozwój usług doradztwa edukacyjno – zawodowego dla osób dorosłych.	
1.2.5	Rozwój współpracy pomiędzy szkołami zawodowymi a pracodawcami oraz jednostkami naukowymi i uczelniami wyższymi.	Programy wsparcia dla nauczycieli przedmiotów zawodowych w szkołach ponadgimnazjalnych oraz przedsiębiorców chcących kształcić młodzież (np. „Program Mentor”).

Cel operacyjny 1.3 Wzmacnianie przedsiębiorczości i aktywności zawodowej mieszkańców.

Strategia postępowania:

Integralnym elementem interwencji w zintegrowanych obszarach gospodarki, edukacji i rynku pracy są działania ukierunkowane na otoczenie społeczno-gospodarcze, wzmacnianie przedsiębiorczości i aktywności zawodowej mieszkańców.

W procesie rozwoju gospodarczego ważne jest wspieranie istniejących i nowo powstałych przedsiębiorstw. Proponowanymi formami wsparcia są m.in. inkubatory przedsiębiorczości (pomoc w wynajęciu powierzchni biurowej, magazynowej i produkcyjnej, oferta w zakresie usług biurowych i około biznesowych) oraz centra wspierania przedsiębiorców (kreowanie atrakcyjnych warunków do prowadzenia działalności gospodarczej, w tym dystrybucja informacji nt. dostępnych środków na rozwój firm, szkoleń i doradztwa, możliwości wsparcia finansowego, analiza danych dotyczących gospodarki lokalnej, promocja gospodarcza, pozyskiwanie inwestorów). Zaplanowano również działania, bazujące na współpracy gmin z powiatem, w zakresie ułatwień inwestycyjnych (tzw. szybka ścieżka inwestycyjna) oraz ukierunkowane na tworzenie spójnej polityki inwestycyjnej gmin współtworzących obszar funkcjonalny (w tym stworzenie i prowadzenie Centrum Obsługi Inwestora).

O atrakcyjności gospodarczo-inwestycyjnej obszaru funkcjonalnego „Blisko Krakowa” stanowi jego dostępność komunikacyjna. Obszar jest korzystnie położony względem aglomeracji krakowskiej, autostrady A4, portu lotniczego Kraków-Balice oraz magistrali kolejowych (pasażerskich i towarowych). Jednak położenie to jest znacznie ograniczone jakością i niską przepustowością dróg oraz niezadowalającym wykorzystaniem sieci kolejowych. Działania w ramach niniejszego celu będą zmierzać do współpracy ukierunkowanej na podnoszenie wewnętrznej dostępności komunikacyjnej obszaru oraz współdziałania z innymi partnerami w zakresie rozwoju zewnętrznej dostępności komunikacyjnej. Rozwijanie funkcjonalnych połączeń komunikacyjnych, poza modernizacją i rozwojem sieci komunikacyjnej, obejmowało będzie działania na rzecz zrównoważonego transportu publicznego.

Poza tym, w ramach systemu wsparcia dla przedsiębiorczości i aktywności zawodowej mieszkańców, zaplanowano działania na rzecz promocji i rozwoju biznesu, prowadzonego w sposób odpowiedzialny i zaangażowany społecznie.

Cel operacyjny 1.3		Mierniki realizacji celu 1.3:
WZMACNIANIE PRZEDSIĘBIORCZOŚCI I AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ MIESZKAŃCÓW		• Liczba podmiotów nowo rejestrowanych w rejestrze REGON na 100 zarejestrowanych podmiotów - dane poszczególnych JST i/lub Bank Danych Lokalnych GUS; • Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na tysiąc mieszkańców w wieku produkcyjnym - dane poszczególnych JST i/lub Bank Danych Lokalnych GUS; • Innowacyjność - działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (liczba firm z sekcji M na 1000 mieszkańców) - dane poszczególnych JST i/lub Bank Danych Lokalnych GUS; • Liczba osób, którym przyznano środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej – dane Urzędu Pracy; • Liczba utworzonych stanowisk pracy subsydiowanej – dane Urzędu Pracy; • Liczba pracodawców, którym przyznano środki w ramach KFS – dane Urzędu Pracy.
Kierunki interwencji		Programy / projekty strategiczne
1.3.1	Wspieranie rozwoju lokalnych przedsiębiorstw.	Program tworzenia inkubatorów przedsiębiorczości, centrów wsparcia dla przedsiębiorców oraz innych form stowarzyszeniowych. Programy Urzędu Pracy Powiatu Krakowskiego z wykorzystaniem dostępnych środków finansowych (wsparcie dla powstających i firm). Realizacja zamierzeń Krajowego Funduszu Szkoleniowego (Urząd Pracy Powiatu Krakowskiego).

1.3.2	Stworzenie atrakcyjnych warunków dla nowych przedsiębiorstw.	Program współpracy gmin z powiatem w zakresie bieżących możliwości realizacji inwestycji. Spójna polityka inwestycyjna gmin współtworzących obszar funkcjonalny (w tym stworzenie i prowadzenie Centrum Obsługi Inwestora).
1.3.3	Rozwijanie funkcjonalnych połączeń komunikacyjnych.	Program zintegrowanej komunikacji zbiorowej odpowiadający potrzebom/celom obszaru funkcjonalnego.
1.3.4	Promowanie społecznej odpowiedzialności biznesu.	Konkursy i rankingi CSR.

Cel operacyjny 1.4 Zarządzanie przestrzenią gospodarczą i inwestycyjną obszaru funkcjonalnego.

Strategia postępowania:

Warunkiem rozwoju gospodarczego jest spójna polityka inwestycyjna gmin obszaru funkcjonalnego, skoncentrowana na trzech zasadniczych elementach: zintegrowanym wsparciu rodzimej przedsiębiorczości i aktywności zawodowej mieszkańców (w tym rozwoju umiejętności z tego zakresu), przyjaznej ofercie dla inwestorów zewnętrznych (w tym rozwoju nowoczesnych instrumentów wsparcia) i racjonalnym gospodarowaniu przestrzenią w skali całego obszaru funkcjonalnego. To wszystko musi być poparte intensywnymi działaniami w zakresie doradztwa zawodowego i edukacyjnego dla wszystkich mieszkańców gmin obszaru funkcjonalnego.

W ramach zarządzania przestrzenią gospodarczą i inwestycyjną obszaru funkcjonalnego, zaplanowano m.in. działania ukierunkowane na kreowanie gospodarczej specjalizacji obszaru funkcjonalnego i rozwój stref aktywności gospodarczej. Na terenie obszaru funkcjonalnego działają strefy w Skawinie i Liskach, planowane są inwestycje w Czernichowie. Zakłada się zatem uzbrojenie i zagospodarowanie istniejących stref aktywności gospodarczej oraz pozyskiwanie terenów i tworzenie nowych stref aktywności gospodarczej, w tym we współpracy z lokalnymi przedsiębiorstwami. Dotyczyć to będzie w szczególności właściwej polityki przestrzennej, uwzględniającej scalanie gruntów czy zmiany przeznaczenia gruntów w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, a także regulacji własnościowej gruntów, które tego wymagają, uzbrajania w infrastrukturę komunalną i komunikacyjną oraz intensyfikacji działań w zakresie przyciągania inwestorów (sprawna i efektywna promocja potencjału gospodarczego obszaru funkcjonalnego).

Warunkiem sukcesu podejmowanych kierunków interwencji jest silna współpraca gmin obszaru funkcjonalnego oraz dążenie do uspołniania polityk lokalnych, łączenia potencjałów i komplementarnego ich wykorzystywania w ramach tworzonej i realizowanej wspólnej polityki w zintegrowanych obszarach gospodarki, edukacji i rynku pracy.

Cel operacyjny 1.4		Mierniki realizacji celu 1.4:
ZARZĄDZANIE PRZESTRZENIĄ GOSPODARCZĄ I INWESTYCYJNĄ OBSZARU FUNKCJONALNEGO		- Wpływy do budżetów gmin z CIT na 1 mieszkańca - dane poszczególnych JST i/lub Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie; - Liczba podmiotów gospodarczych przypadająca na 1 tys. mieszkańców - dane poszczególnych JST i/lub Bank Danych Lokalnych GUS; - Wartość inwestycji oraz ich dynamika na terenie obszaru funkcjonalnego dane poszczególnych JST.
Kierunki interwencji		Programy / projekty strategiczne
1.4.1	Promocja potencjału gospodarczego obszaru funkcjonalnego.	Program współpracy gmin obszaru funkcjonalnego w zakresie promocji potencjału gospodarczego.
1.4.2	Koordinacja planowania przestrzennego wewnątrz obszaru.	Program współpracy gmin z powiatem w zakresie opracowywania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.
1.4.3	Kreowanie gospodarczej specjalizacji obszaru funkcjonalnego.	Programy specjalne powiatu krakowskiego w zakresie edukacji, rynku pracy i infrastruktury drogowej.
1.4.4	Rozwój stref aktywności gospodarczej.	Program rozwoju SAG, w tym m.in. inwestycje w ramach Strategii ZIT dla KROF.
1.4.5	Rewitalizacja zdegradowanych obszarów przemysłowych.	
1.4.6	Wspieranie klastrów i inicjatyw klastrowych.	

OBSZAR STRATEGICZNY:

OFERTA CZASU WOLNEGO

Cel strategiczny:

Silna pozycja obszaru funkcjonalnego w budowaniu oferty spędzania czasu wolnego.

Cel operacyjny 2.1 Rewitalizacja i zrównoważona komercjalizacja przestrzeni kulturowej obszaru funkcjonalnego.

Strategia postępowania:

Dziedzictwo kulturowe obszaru funkcjonalnego stanowi jeden z jego kluczowych zasobów rozwojowych. Obiekty historyczne, zabytki, dobra kultury współczesnej w wymiarze materialnym i niematerialnym to nie tylko walory wymagające ochrony i wsparcia zewnętrznego, lecz także czynniki mogące wywierać istotny wpływ na zmianę funkcji społecznej i gospodarczej gmin obszaru funkcjonalnego, w tym generowanie nowych możliwości rozwoju. W najprostszym ujęciu, szeroko rozumiana przestrzeń kulturowa posiada potencjał jej komercyjnego wykorzystania, stając się tym samym zasobem generującym wartość dodaną. Istota oddziaływania sfery kultury na rozwój społeczno-gospodarczy wydaje się być jednak o wiele głębsza. Można powiedzieć, że kultura stanowi swoisty mechanizm zasilania gospodarki, przede wszystkim poprzez pobudzanie kreatywności, tworzenie wartościującej podbudowy działań gospodarczych, tworzenie nowych mechanizmów waloryzacji. Projekty kulturalne, szczególnie te o charakterze artystycznym, sprzyjają formowaniu się kultury wspólnotowej, budowaniu i wzmacnianiu więzi społecznych, przełamywaniu barier i stereotypów, generowaniu wiedzy społecznej. Kultura wspiera proces komunikowania się, rozumienie treści medialnych, dialogu obywatelskiego, poszerza perspektywy poznawcze. Tym samym aktywność kulturalna stanowi podstawowe narzędzie budowania kapitału społecznego.

Mając na uwadze powyższe, działania przewidziane dla realizacji niniejszego celu operacyjnego skupiać się będą na ochronie zasobów dziedzictwa kulturowego, ich odnowie i adaptacji na potrzeby współczesnego wykorzystania. Proces ten będzie miał charakter zrównoważony, uwzględniając tym samym konieczność rozsądnego łączenia funkcji społecznej i gospodarczej, przy równoczesnym poszanowaniu zasobów środowiska naturalnego. Promocja lokalnych zasobów kulturowych, tych o charakterze materialnym jak i duchowym, powinna przyczynić się do popularyzacji terenów obszaru funkcjonalnego, a także wzmacniać jego spójność wewnętrzną i tożsamość lokalną. Tym samym opisane tu działania w sposób komplementarny współgrają z celami czwartego obszaru strategicznego. Adresatami proponowanych rozwiązań są nie tylko turyści, lecz także, jak nie przede wszystkim, sami mieszkańcy obszaru funkcjonalnego.

CEL OPERACYJNY 2.1		Mierniki realizacji celu 2.1:
REWITALIZACJA I ZRÓWNOWAŻONA KOMERCJALIZACJA PRZESTRZENI KULTUROWEJ OBSZARU FUNKCJONALNEGO		• Liczba imprez kulturalnych zorganizowanych na terenie obszaru funkcjonalnego - dane poszczególnych JST i/lub Bank Danych Lokalnych GUS; • Liczba uczestników imprez w zadanych grupach docelowych - dane poszczególnych JST; • Liczba odnowionych obiektów zabytkowych na terenie obszaru funkcjonalnego - dane poszczególnych JST; • Ilość środków finansowych przeznaczonych na działania w sektorze kultury- dane poszczególnych JST.
Kierunki interwencji		Programy / projekty strategiczne
2.1.1	Zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego na terenie obszaru funkcjonalnego i włączanie go w ofertę czasu wolnego.	Program odnowy i udostępniania obiektów zabytkowych na terenie całego obszaru funkcjonalnego. System dofinansowania dla właścicieli obiektów zabytkowych w zakresie ich renowacji – utworzenie podkrakowskiego centrum wspierania rewitalizacji zabytków. Gminne programy opieki nad zabytkami.
2.1.2	Zachowanie niematerialnego dziedzictwa kulturowego obszaru funkcjonalnego – wspieranie folkloru, sztuki ludowej, tradycji i rzemiosła.	Przeglądy, targi rzemiosł, jarmarki sztuki ludowej, cykliczne imprezy promujące niematerialne dziedzictwo kulturowe obszaru funkcjonalnego.

2.1.3	Zwiększanie rozpoznawalności miejsc atrakcyjnych przyrodniczo i kulturowo.	System mecenatu kultury i sztuki ludowej. Inwentaryzacja zasobów kulturowych obszaru funkcjonalnego. Utworzenie szlaku tematycznego dziedzictwa lokalnego, udostępnienie obiektów, realizacja projektów kulturalnych i artystycznych o charakterze promocyjnym.
2.1.4	Udostępnianie i promocja obszaru funkcjonalnego oraz oferty turystycznej i rekreacyjnej.	Kreowanie wspólnej oferty turystycznej wykorzystującej zasoby różnorodności biologicznej oraz dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego obszaru funkcjonalnego. System promocji markowych produktów lokalnych. System spójnej promocji i upowszechniania spędzania czasu wolnego na terenach zielonych obszaru funkcjonalnego – włączenie oferty obszaru funkcjonalnego w sieć promocji turystyki miejskiej, kulturowej i biznesowej województwa małopolskiego.
2.1.5	Budowa różnorodnej oferty spędzania czasu wolnego.	System edukacji artystycznej, kulturalnej i kulturowej na terenie obszaru funkcjonalnego. Wspólna oferta spędzania czasu wolnego dla mieszkańców.

Cel operacyjny 2.2 Kreowanie atrakcyjnych przestrzeni, umożliwiających spędzanie czasu wolnego.

Strategia postępowania:

Kluczowym czynnikiem pozwalającym na pełne wykorzystanie zasobów przyrodniczych i kulturowych dla celu rozwoju ofert czasu wolnego jest waloryzacja przestrzeni obszaru funkcjonalnego, w celu stworzenia harmonijnej relacji pomiędzy różnymi funkcjami obszaru - w taki sposób, aby treści kulturowe i ład przestrzenny stanowiły zasadniczy element środowiska życia. Uwarunkowania przestrzeni publicznej wymuszają łączenie aspektów społecznych, gospodarczych, kulturowych i estetycznych. Umiejętne współgranie tych czynników wymaga szeregu działań, zarówno w sferze inwestycji infrastrukturalnych, jak i aktywizacji społecznej, które łącznie są w stanie nadać obszarom nowe funkcje społeczne i gospodarcze. W sferze ekonomicznej, działania takie oprócz poprawy ładu przestrzennego i estetyki danego obszaru przyczyniać się powinny do pobudzenia ruchu turystycznego, wzrostu wartości zlokalizowanych nieruchomości, tworzenia nowych miejsc pracy. W sferze społecznej, kreowanie atrakcyjnych przestrzeni powinno prowadzić do zwiększenia udziału społeczności lokalnej w życiu kulturalnym, toczącym się na obszarze funkcjonalnym, wzmacniać tożsamość lokalną mieszkańców, inicjować i wspierać współpracę pomiędzy różnymi aktorami życia społecznego.

Dla realizacji powyższych założeń wdrażane będą projekty rewitalizacyjne w miastach i na obszarach wiejskich, których elementem będzie wsparcie inwestycji w infrastrukturę społeczną, kulturalną i rekreacyjną. Innym kluczowym aspektem podejmowanych działań będzie uwzględnienie kwestii ekologicznych w projektach infrastrukturalnych – tak, aby zachować i wzmacniać wartość środowiska przyrodniczego, będącego jednym z najcenniejszych zasobów rozwojowych obszaru funkcjonalnego. Zmiany wizerunku przestrzeni uzupełnione zostaną działaniami w warstwie społecznej i gospodarczej, wspierając aktywność mieszkańców i atrakcyjność rewitalizowanych terenów dla turystów oraz gości. Główny aspekt inwestycyjny położony zostanie na infrastrukturę sportowo-rekreacyjną, co pozwoli na wykorzystanie naturalnych atutów rozwojowych, a także przyczyni się do tworzenia nowych aktywności gospodarczych.

Cel operacyjny 2.2		Mierniki realizacji celu 2.2:
KREOWANIE ATRAKCYJNYCH PRZESTRZENI, UMOŻLIWIAJĄCYCH SPĘDZANIE CZASU WOLNEGO		- Liczba obiektów sportowo rekreacyjnych na 1000 mieszkańców – dane poszczególnych JST i/lub Bank Danych Lokalnych GUS; - Infrastruktura gastronomiczna (Podmioty z branż: Zakwaterowanie i Usługi gastronomiczne na 10 tys. mieszkańców) - dane poszczególnych JST i/lub Bank Danych Lokalnych GUS; - Ilość wydatkowanych środków na działania infrastrukturalne prowadzone w ramach realizacji lokalnych programów rewitalizacji.
Kierunki interwencji		Programy / projekty strategiczne
2.2.1	Rozwój stref aktywności turystycznej i rekreacyjnej na terenie obszaru funkcjonalnego.	Inwentaryzacja miejsc atrakcyjnych inwestycyjnie w zakresie budowanie oferty spędzania czasu wolnego. Porządkowanie i zagospodarowanie nieużytków poprzez wprowadzenie aktywności kulturalnej i przestrzeni zielonych, sprzyjających rekreacji i wypoczynkowi.
2.2.2	Rewitalizacja i zagospodarowanie centrów wsi i miast.	Programy rewitalizacji centrów wsi i miast. Plany rozwoju miejscowości.
2.2.3	Inwestowanie w bazę sportowo-rekreacyjną, zgodnie ze zidentyfikowanymi potrzebami.	Inwentaryzacja obiektów sportowo-rekreacyjnych na terenie obszaru funkcjonalnego.

2.2.4	Organizowanie miejsc sprzyjających integracji społecznej.	Program tworzenia przestrzeni wspólnych - porządkowanie przestrzeni publicznej oraz działania podnoszące wrażliwość estetyczną i poczucie odpowiedzialności za przestrzeń publiczną.
2.2.5	Porządkowanie i zagospodarowywanie terenów zielonych.	Zintegrowane planowanie przestrzenne – wzmocnienie funkcji społecznych terenów zielonych i ochrona terenów zielonych dla budowy oferty spędzania czasu wolnego.
2.2.6	Integracja wielosezonowych szlaków turystycznych i ścieżek rekreacyjnych wewnątrz obszaru funkcjonalnego, a także z terenami sąsiednimi.	Program promocji aktywności sportowo-rekreacyjnej na terenie obszaru funkcjonalnego.

Cel operacyjny 2.3 Zwiększenie dostępności transportowej i rozwój połączeń funkcjonalnych.

Strategia postępowania:

Jednym z podstawowych celów warunkujących gospodarcze wykorzystanie oferty czasu wolnego na obszarze funkcjonalnym jest zwiększenie dostępności transportowej w ujęciu zewnętrznym (szybkość i jakość połączeń pomiędzy obszarem a Krakowem i innymi powiatami Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego), jak i wewnętrznym (szybkość i jakość połączeń pomiędzy gminami obszaru). Cel ten stanowi ponadto jeden z nadrzędnych warunków wzmacniania procesów rozwojowych w innych kluczowych obszarach rozwojowych, szczególnie w sferze powiązań gospodarki, edukacji i rynku pracy, który to obszar uwarunkowany jest w szczególności sposobem poprzez mobilność (edukacyjną i zawodową) mieszkańców.

Podstawowym założeniem działań, realizowanych w ramach niniejszego celu operacyjnego, jest położenie nacisku na rozwój transportu aglomeracyjnego, w sposób efektywny łączącego różne formy komunikacji zbiorowej, publicznej i prywatnej. Rozwój szybkiej kolei aglomeracyjnej oraz integracja transportu kolejowego z innymi podsystemami komunikacyjnymi powinna podnieść standard podróżowania. Elementem składowym tych działań będzie budowa węzłów przesiadkowych, terminali autobusowych, parkingów w systemie „Parkuj i Jedź”. Korelacja przedstawionych przedsięwzięć powinna doprowadzić do stworzenia atrakcyjnego systemu transportu, minimalizującego koszty ekonomiczne i społeczne przemieszczania się w obrębie aglomeracji krakowskiej.

Innym istotnym czynnikiem definiującym katalog opisywanych działań jest ekologiczny wymiar projektowanych działań transportowych. Obok wspierania zintegrowanego transportu zbiorowego, ważnymi podejmowanymi tematami jest rozwój ścieżek rowerowych i wykorzystanie potencjału transportu wodnego. Wymienione formy transportu będą stanowiły ważny element promocji zdrowego trybu życia i postaw proekologicznych, tym samym będą miały szansę przyczynić się do rozwoju turystyki aktywnej i specjalistycznej. W wymiarze codziennym mogą stanowić cenne uzupełnienie podstawowych form przemieszczania się, szczególnie w układzie wewnętrznym.

Cel operacyjny 2.3		Mierniki realizacji celu 2.3:
ZWIĘKSZENIE DOSTĘPNOŚCI TRANSPORTOWEJ I ROZWÓJ POŁĄCZEŃ FUNKCJONALNYCH		• Długość rowerowej infrastruktury transportowej (ścieżki i trasy) – dane poszczególnych JST; • Liczba osób korzystających z sieci transportu zbiorowego – dane poszczególnych JST i/lub przewoźników; • Przeciętny czas dojazdu z poszczególnych gmin do centrum Krakowa (różne środki transportu) – badania dostępności komunikacyjnej.
Kierunki interwencji		Programy / projekty strategiczne
2.3.1	Usprawnianie komunikacji zbiorowej.	Wspólny system organizacji i finansowania transportu zbiorowego – koordynacja różnych form transportu zbiorowego, taryf biletowych, rozkładów jazdy i informacji dla podróżnych.
2.3.2	Tworzenie sieci połączeń wewnątrz obszaru funkcjonalnego.	Utworzenie wewnętrznej sieci komunikacji zbiorowej – funkcjonowanie sezonowe w zależności od zapotrzebowania płynącego ze strony mieszkańców, turystów i gości. Program wykorzystania alternatywnych możliwości transportu wodnego na terenie obszaru funkcjonalnego. Budowa przeprawy mostowej na terenie gminy Czernichów.

2.3.3	Tworzenie sieci tras rowerowych o charakterze komunikacyjnym, zintegrowanych z innymi systemami komunikacyjnymi.	Podkrakowski Program Budowy Tras Rowerowych – stworzenie systemu wsparcia finansowego dla budowy ścieżek rowerowych zintegrowanych z innymi środkami transportu, wraz z odpowiednią infrastrukturą.
2.3.4	Współpraca w zakresie rozwoju kolei aglomeracyjnej, węzłów przesiadkowych i systemu „Parkuj i Jedź”.	Program integracji wewnętrznego układu transportowego z systemem Szybkiej Kolei Aglomeracyjnej.

OBSZAR STRATEGICZNY:

OCHRONA ŚRODOWISKA

Cel strategiczny:

Skuteczna ochrona środowiska naturalnego dla wzrostu jakości życia mieszkańców.

Cel operacyjny 3.1 Kształtowanie proekologicznych postaw i świadomości w zakresie ochrony środowiska.

Strategia postępowania:

Poziom ochrony środowiska naturalnego na danym terenie w bardzo dużym stopniu zależy od postaw i świadomości ekologicznej mieszkańców go zamieszkujących. Jest to zagadnienie niezwykle złożone, wymagające działań permanentnych i określonych środków finansowych, nie tylko publicznych, ale również prywatnych. Z jednej strony, dbałość o stan środowiska naturalnego jest obszarem powszechnie popieranym przez mieszkańców, szczególnie w kontekście ochrony jakości powietrza, wód, gleb, itp. Wiąże się to m.in. ze zrozumieniem zagrożeń dla zdrowia społeczności lokalnej, czy też wrażeniami estetycznymi. Powszechne są oczekiwania społeczne związane z życiem na obszarze charakteryzującym się bogatym ekosystemem przyrodniczym, atrakcyjnym krajobrazem i mało przekształconym środowiskiem. Z drugiej jednak strony urzeczywistnienie tych oczekiwań staje się bardzo trudne, m.in. ze względu na postawy samych mieszkańców. Spowodowane jest to głównie czynnikami ekonomicznymi. Dbłość o środowisko naturalne (w tym niwelowanie negatywnych parametrów zanieczyszczeń) związana jest bowiem ze zwiększonymi środkami finansowymi, także prywatnymi. Gotowość społeczności lokalnej do ponoszenia większych środków przyczyniających się do poprawy ochrony środowiska (podłączanie się do kanalizacji sieciowej, wymiana źródeł grzewczych na bardziej ekologiczne, instalacje pozyskujące odnawialną energię, itp.) jest w tym wypadku kluczowa. Postawy przychylne dla rozwiązań wspierających ochronę środowiska naturalnego kształtowane są w sposób długofalowy, wręcz pokoleniowy. Ogromne znaczenie w tym procesie ma edukacja ekologiczna oraz status ekonomiczny mieszkańców.

W ramach kierunków Strategii w tym obszarze, szczególną uwagę zwrócono na budowanie współodpowiedzialności za środowisko i przestrzeń obszaru funkcjonalnego, poprzez doskonalenie systemu informowania społeczności lokalnej o przepisach prawnych w zakresie ochrony środowiska ("jakie mam obowiązki ale również uprawnienia w tym zakresie") oraz wspieranie organizacji pozarządowych i grup nieformalnych przy rozwiązywaniu problemów ochrony środowiska (takie grupy inicjatywne, zawiązane na potrzeby rozwiązania konkretnego problemu środowiskowego często są bardzo skutecznymi działaniami). Ponadto jako ważny kierunek interwencji uznano kontynuowanie edukacji ekologicznej różnych grup społecznych, m.in. poprzez kampanie informacyjne i mikroprojekty (szkolne, pozarządowe, grup nieformalnych)

dotyczące zachowań proekologicznych. Natomiast zwiększanie gotowości mieszkańców do ponoszenia wyższych kosztów na rzecz zwiększania poziomu ochrony środowiska, będzie wspierane poprzez systemy dofinansowań do wymiany infrastruktury na bardziej ekologiczną, czy też instalowania urządzeń do pozyskiwania energii odnawialnej.

CEL OPERACYJNY 3.1		Mierniki realizacji celu 3.1:
<i>KSZTAŁTOWANIE PROEKOLOGICZNYCH POSTAW I ŚWIADOMOŚCI W ZAKRESIE OCHRONY ŚRODOWISKA</i>		• Odsetek mieszkańców korzystających z sieci kanalizacji sanitarnej lub przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie obszaru funkcjonalnego - dane poszczególnych JST i/lub Bank Danych Lokalnych GUS; • Liczba wymienionych źródeł grzewczych w gospodarstwach domowych na nowoczesne i ekologiczne - dane poszczególnych JST; • Liczba projektów i akcji informacyjnych dot. ochrony środowiska - dane poszczególnych JST; • Liczba podmiotów gospodarczych z terenu obszaru funkcjonalnego uczestniczących w systemie segregacji odpadów - dane poszczególnych JST.
Kierunki interwencji		Programy / projekty strategiczne
3.1.1	Budowanie współodpowiedzialności za środowisko i przestrzeń obszaru funkcjonalnego.	Jednolity system informowania społeczności lokalnej o przepisach prawnych w zakresie ochrony środowiska (informowanie o obowiązkach i prawach mieszkańca w tym zakresie). Skuteczny system informowania o odbiorze odpadów szkodliwych (azbest, wyroby elektroniczne, baterie, żarówki, itp.). Wspieranie organizacji pozarządowych i grup nieformalnych w zakresie rozwiązywania problemów ochrony środowiska.
3.1.2	Edukacja ekologiczna różnych grup społecznych.	Kampanie informacyjne i mikroprojekty dotyczące zachowań proekologicznych.

		Program zachęcania mieszkańców do korzystania z komunikacji zbiorowej oraz wdrażanie kanałów komunikacji w zakresie organizacji wspólnych dojazdów (m.in. do pracy, do szkoły, itp.).
3.1.3	Kształtowanie świadomości i gotowości ponoszenia wyższych kosztów dla zwiększenia poziomu ochrony środowiska.	System dofinansowań dla mieszkańców w zakresie wymiany infrastruktury i urządzeń na bardziej ekologiczne (m.in. źródła grzewcze, OZE). System dofinansowań dla mieszkańców w zakresie budowy zbiorników na wody opadowe (woda do wykorzystania gospodarczego). Wprowadzenie podmiotów gospodarczych do systemu segregacji odpadów.

Cel operacyjny 3.2 Ochrona terenów atrakcyjnych przyrodniczo.

Strategia postępowania:

Obszar funkcjonalny „Blisko Krakowa” jest zróżnicowany pod względem rzeźby terenu, co wpływa na różnorodność krajobrazową, a tym samym ekologiczną (bioróżnorodność). Można tu znaleźć obszary typowe dla terenów przedgórskich (Świątniki Górne, Mogilany, częściowo Skawina - o krajobrazie pagórkowatym, z obszarami leśnymi i dolinami cieków wodnych), krajobrazu jurajskiego (Liszki, częściowo Czernichów – z wychodniami skał jurajskich, zjawiskami krasowymi, głębokimi dolinami i wąwozami oraz obszarami łąkowymi), a także teras rzecznych (Dolina Wisły i Brama Krakowska – Czernichów i Skawina – z oryginalną fauną i florą). Z drugiej strony, jest to obszar bezpośrednio sąsiadujący z dużą aglomeracją miejską (Kraków), gęsto zaludniony i atrakcyjny osadniczo, posiadający tereny przemysłowe. Czynniki te z pewnością wywołują presję na środowisko przyrodnicze. Dlatego bardzo istotne dla środowiska naturalnego obszaru funkcjonalnego jest ochranianie tych fragmentów przestrzeni, która charakteryzuje się najcenniejszymi i oryginalnymi ekosystemami. Należy to robić w duchu zrównoważonego rozwoju – godzenia potrzeb rozwojowych obszaru funkcjonalnego (osadniczych, infrastrukturalnych, gospodarczych) z zachowaniem obszarów cennych przyrodniczo (*de facto* decydujących o atrakcyjności osadniczej i rekreacyjnej).

Działania te powinny być realizowane poprzez ochronę istniejących obszarów prawnie chronionych i miejsc atrakcyjnych krajobrazowo przed nadmierną zabudową i reklamami, regulowanie w planach zagospodarowania przestrzennego wielkości działek do zabudowy (regulowanie tym samym wskaźników intensywności zabudowy oraz części biologicznie czynnej danego obszaru), organizowanie nowych obszarów prawnie chronionych, porządkowanie i tworzenie nowych terenów zielonych, a także inwentaryzowanie terenów o wysokim potencjale przyrodniczym oraz udostępnianie ich społeczności (np. w formie ścieżek edukacyjnych i przyrodniczych).

CEL OPERACYJNY 3.2		Mierniki realizacji celu 3.2:
OCHRONA TERENÓW ATRAKCYJNYCH PRZYRODNICZO		• Liczba / długość ścieżek edukacyjnych prezentujących tereny cenne przyrodniczo - dane poszczególnych JST; • Powierzchnia obszarów prawnie chronionych lub przeznaczonych na nowe tereny zieleni uporządkowanej na terenie obszaru funkcjonalnego - dane poszczególnych JST i/lub Bank Danych Lokalnych GUS; • Średnia wielkość działki budowlanej na terenie obszaru funkcjonalnego - dane poszczególnych JST;
Kierunki interwencji		Programy / projekty strategiczne
3.2.1	Zachowanie oraz ochrona różnorodności biologicznej.	System promocji ekosystemów o szczególnym znaczeniu przyrodniczym – m.in. ścieżki edukacyjne. Analizowanie i rozpoznawanie terenów o wysokim potencjale przyrodniczym. Porządkowanie istniejących i tworzenie nowych terenów zielonych oraz wprowadzanie ich do prawa miejscowego (plany zagospodarowania przestrzennego). Organizacja nowych obszarów prawnie chronionych.

3.2.2	Współpraca z sąsiednimi JST w zakresie planowania i komplementarnej ochrony terenów cennych przyrodniczo.	Ochrona obszarów prawnie chronionych i miejsc atrakcyjnych krajobrazowo przed nadmierną zabudową i reklamami. Regulowanie w planach zagospodarowania przestrzennego racjonalnej wielkości działek do zabudowy – wskaźniki intensywności zabudowy oraz części biologicznie czynnej.
-------	---	---

Cel operacyjny 3.3 Wsparcie indywidualnych i publicznych rozwiązań infrastrukturalnych sprzyjających ochronie środowiska.

Strategia postępowania:

Niniejszy cel operacyjny zawiera kierunki interwencji sprzyjające ochronie środowiska poprzez rozbudowę infrastruktury technicznej, zarówno publicznej, jak i w indywidualnych gospodarstwach domowych. Obejmuje on działania z zakresu kontynuacji rozbudowy infrastruktury wodociągowo-kanalizacyjnej – rozbudowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, rozwój systemów przydomowego oczyszczania ścieków na terenach gdzie budowa infrastruktury sieciowej jest niemożliwa lub nieefektywna, rozbudowa sieci kanalizacji opadowej, której brak jest obecnie dużym problemem na terenie całego obszaru funkcjonalnego (nielegalne podłączanie odpływów wód opadowych do kanalizacji sanitarnej, podtopienia, itp.).

Ważnym elementem rozbudowy infrastruktury ochrony środowiska w skali całego obszaru funkcjonalnego jest wprowadzanie nowych technologii (zarówno w instytucjach publicznych, jak i w indywidualnych gospodarstwach domowych) pozyskujących energię ze źródeł odnawialnych. Wsparcie w tym zakresie powinno dotyczyć organizowania systemu doradztwa dla mieszkańców i przedsiębiorców, który będzie świadczył pomoc techniczną w projektowaniu inwestycji, obejmował dofinansowania do instalacji urządzeń (np. w ramach środków ze Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych zaplanowanych w Małopolskim Programie Operacyjnym na lata 2014-2020), a także świadczył pomoc w wycenie i stopie zwrotu inwestycji (jeden z ważniejszych czynników wpływających na podjęcie decyzji o takiej inwestycji).

Jednym z priorytetowych wyzwań jest również ograniczanie niskiej emisji, która w ostatnich latach posiada decydujący wpływ na jakość powietrza. Jest to szczególnie ważne dla obszaru funkcjonalnego, położonego w metropolii krakowskiej, posiadającej w tym względzie jedne z najgorszych parametrów w Europie (położenie większej części aglomeracji w niecce z ograniczonymi możliwościami przewietrzania, duży ruch komunikacyjny generujący zanieczyszczenia, znaczny odsetek indywidualnych źródeł grzewczych opartych na mało ekologicznych paliwach, itp.). Działania z tego zakresu powinny się koncentrować na wprowadzaniu systemów dofinansowań do wymiany źródeł grzewczych (również

w ramach środków ze Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych zaplanowanych w Małopolskim Programie Operacyjnym na lata 2014-2020) na bardziej ekologiczne, a także (tam gdzie to możliwe) wprowadzanie ciepłownictwa sieciowego (głównie gmina Skawina oraz w przyszłości obszary graniczące z miastem Krakowem).

Istotnym kierunkiem interwencji w niniejszym obszarze jest również utylizacja odpadów niebezpiecznych, w tym szczególnie kontynuowanie na całym obszarze funkcjonalnym programu odbioru i utylizacji wyrobów azbestowych.

CEL OPERACYJNY 3.3		Mierniki realizacji celu 3.3:
WSPIERANIE INDYWIDUALNYCH I PUBLICZNYCH ROZWIĄZAŃ INFRASTRUKTURALNYCH SPRZYJAJĄCYCH OCHRONIE ŚRODOWISKA		• Liczba projektów dot. wymiany źródeł grzewczych w gospodarstwach domowych na nowoczesne i ekologiczne – liczba beneficjentów z terenu obszaru funkcjonalnego - dane poszczególnych JST; • Liczba projektów dot. zwiększenia efektywności energetycznej w budynkach użyteczności publicznej na terenie obszaru funkcjonalnego - dane poszczególnych JST; • Długość sieci kanalizacji sanitarnej oraz liczba mieszkańców podłączonych do zbiorczej kanalizacji sanitarnej na terenie obszaru funkcjonalnego – dane poszczególnych JST i/lub Bank Danych Lokalnych GUS; • Długość sieci kanalizacji opadowej na terenie obszaru funkcjonalnego - dane poszczególnych JST i/lub Bank Danych Lokalnych GUS; • Długość sieci wodociągowej na terenie obszaru funkcjonalnego – dane poszczególnych JST i/lub Bank Danych Lokalnych GUS; • Ilość zutylizowanych wyrobów azbestowych na terenie obszaru funkcjonalnego (t/rok) - dane poszczególnych JST; • Liczba wybudowanych lub zmodernizowanych oczyszczalni ścieków na terenie obszaru funkcjonalnego oraz ich przepustowość - dane poszczególnych JST.
Kierunki interwencji		Programy / projekty strategiczne
3.3.1	Utylizacja odpadów niebezpiecznych.	Kontynuacja programu utylizacji azbestu na terenie obszaru funkcjonalnego. Budowa punktów selektywnej zbiórki odpadów komunalnych (PSZOK).

3.3.2	Redukcja niskiej emisji.	System dofinansowań dla mieszkańców w zakresie wymiany infrastruktury i urządzeń na bardziej ekologiczne (źródła grzewcze). Rozwój ciepłownictwa sieciowego.
3.3.3	Rozwój odnawialnych źródeł energii w gospodarstwach domowych i instytucjach użyteczności publicznej.	System dofinansowań, doradztwa i wsparcia w zakresie wyceny inwestycji dotyczących wprowadzania instalacji OZE. Wprowadzanie technologii OZE w budynkach użyteczności publicznej.
3.3.4	Poprawa efektywności energetycznej w przedsiębiorstwach, sektorze publicznym i mieszkaniowym.	Program Ograniczenia Niskiej Emisji. Program Gospodarki Niskoemisyjnej.
3.3.5	Rozwój infrastruktury wodociągowo-kanalizacyjnej	Kontynuacja rozbudowy sieci wodociągowo-kanalizacyjnej na terenie obszaru funkcjonalnego. Wspieranie rozbudowy przydomowych oczyszczalni ścieków. Rozbudowa kanalizacji opadowej.

Cel operacyjny 3.4 Przeciwdziałanie klęskom żywiołowym.

Strategia postępowania:

Obszar funkcjonalny „Blisko Krakowa”, poprzez swoje położenie, jest narażony na występowanie różnych zjawisk przyrodniczych oraz katastrof (komunikacyjnych, przemysłowych). Dlatego niezmiernie ważnym aspektem rozwojowym dla całego obszaru jest integrowanie systemów przeciwdziałania klęskom żywiołowym i katastrofom.

Jednym z większych zagrożeń jakie występują na terenie obszaru funkcjonalnego, które w ostatnich latach kilkakrotnie nawiedziły społeczności lokalne, są powodzie i podtopienia. Położenie w dolinie Górnej Wisły, jej dopływów i innych cieków wodnych (Skawinka, Rudno, Cedron, Głogoczówka, Mogiłka, Włosanka, Rzepnik i inne) oraz brak zbiorników retencyjnych i polderów zalewowych na tym obszarze, w połączeniu z dużą częstotliwością anomalii pogodowych, stwarza realne zagrożenie powodziowe. Ostatnie powodzie na tym obszarze spowodowały bardzo duże straty materialne w infrastrukturze publicznej i w indywidualnych gospodarstwach domowych. Pełne zabezpieczenie na obszarze funkcjonalnym przed tymi zjawiskami nie jest możliwe. Należy jednak doskonalić systemy ostrzegania i przeciwdziałania skutkom powodzi, a także prowadzić politykę zagospodarowania przestrzennego ograniczającą ewentualne straty dla społeczności lokalnej. Działania z tego zakresu są niezwykle trudne do wdrażania, m.in. ze względu na dużą atrakcyjność osadniczą obszaru funkcjonalnego i związaną z tym presję na władze samorządowe do udostępniania coraz to nowych terenów pod zabudowę (w tym realnie zagrożonych klęskami żywiołowymi), jak i ze względu na ogromne skomplikowanie własności cieków i zbiorników wodnych (w tym infrastruktury przeciwpowodziowej) oraz kompetencji wielu instytucji zajmujących się tym problemem w Polsce. W działaniach tych najważniejsze wydają się inwestycje w infrastrukturę przeciwpowodziową (wały, przepompownie, rowy melioracyjne, przepusty, poldery zalewowe, zbiorniki małej retencji – np. w ramach programu dla dorzecza Górnej Wisły), jak i odpowiednie zagospodarowywanie terenów zagrożonych (tak aby zmniejszyć ewentualne straty materialne w przypadku wystąpienia klęski żywiołowej).

Podobne działania dotyczą terenów zagrożonych ruchami masowymi (osuwiska), które na terenie obszaru funkcjonalnego nie stanowią obszarowo znaczącego odsetka, jednak występują i wymagają odpowiedniego zabezpieczania.

CEL OPERACYJNY 3.4		Mierniki realizacji celu 3.4:
PRZECIWDZIAŁANIE KLĘSKOM ŻYWIOŁOWYM		• Długość zmodernizowanych wałów przeciwpowodziowych na terenie obszaru funkcjonalnego - dane poszczególnych JST; • Długość zmodernizowanych rowów melioracyjnych na terenie obszaru funkcjonalnego dane poszczególnych JST; • Powierzchnia (objętość) zbiorników retencyjnych / polderów zalewowych na terenie obszaru funkcjonalnego dane poszczególnych JST; • Liczba zabezpieczonych i niezabezpieczonych miejsc zagrożonych osuwiskami - dane poszczególnych JST; • Wartość nakładów finansowych ponoszonych przez JST na rzecz doposażenia służb ratowniczych - dane poszczególnych JST.
Kierunki interwencji		Programy / projekty strategiczne
3.4.1	Zagospodarowanie terenów zalewowych i osuwiskowych.	Analiza możliwości przeznaczenia terenów osuwiskowych i zalewowych na inne formy zagospodarowania niż budowlane (rekreacja, poldery zalewowe i inne). Zabezpieczanie terenów zainwestowanych, które są zagrożone ruchami masowymi (osuwiska).
3.4.2	Zwiększanie efektywności urządzeń zabezpieczenia przeciwpowodziowego.	Budowa urządzeń przeciwdziałających skutkom powodzi – przepompownie wody, konserwacja i odbudowa wałów, porządkowanie koryt cieków wodnych, przepusty, itp. Modernizacja, odtwarzanie i konserwacja rowów melioracyjnych.

3.4.3	Współpraca JST z instytucjami zewnętrznymi w zakresie doskonalenia systemu ochrony przed powodzią i jej skutkami.	Doposażanie służb ratowniczych w środki techniczne. Realizacja programu ochrony przed powodzią w dorzeczu Górnej Wisły – plan zarządzania ryzykiem powodziowym. Doskonalenie systemów wczesnego ostrzegania przed zagrożeniami.
3.4.4	Rozwój form małej retencji – przeciwdziałanie powodziom i zapobieganie suszom.	Budowa zbiorników retencyjnych oraz polderów zalewowych.
3.4.5	Wprowadzenie rozwiązań skutecznego gromadzenia wód opadowych.	Budowa zbiorników odbierających wody opadowe.

OBSZAR STRATEGICZNY:

SPÓJNOŚĆ WEWNĘTRZNA I KAPITAŁ SPOŁECZNY

Cel strategiczny:

Spójność wewnętrzna obszaru funkcjonalnego, bazująca na zaangażowaniu i partycypacji społecznej, zapewniająca dostęp do usług publicznych wysokiej jakości.

Cel operacyjny 4.1 Wzmacnianie tożsamości lokalnej i spójności społecznej obszaru funkcjonalnego.

Strategia postępowania:

Obszar funkcjonalny „Blisko Krakowa” tworzony jest przez 5 gmin powiatu krakowskiego: Czernichów, Liszki, Mogilany, Skawina, Świątniki Górne. Na terenie tym przenikają się i wzajemnie uzupełniają różnorodne funkcje, a jednocześnie pozostaje on pod silnym wpływem, wzmacniającego się w czasie i rozszerzającego w przestrzeni – oddziaływania miasta Krakowa (procesy metropolizacji).

Jednym z elementów konstytuujących obszar funkcjonalny jest wspólne dziedzictwo historyczne wielonarodowej Galicji. Mimo, iż prowincja ta zniknęła z mapy Europy w 1918 roku wraz z rozpadem monarchii austro-węgierskiej, nadal istnieje w świadomości i pamięci zbiorowej mieszkańców. Realizuje się m.in. poprzez bogactwo walorów niematerialnego dziedzictwa kulturowego.

Sąsiedztwo miasta Krakowa, będącego stolicą województwa, a także wiążące się z tym powiązania funkcjonalne pomiędzy poszczególnymi jednostkami samorządu terytorialnego, implikują konieczność ścisłej współpracy na rzecz wykorzystywania specyficznych potencjałów terytorialnych i rozwiązywania wspólnych problemów, celem zwiększenia efektywności realizacji polityki spójności.

Sprawna i efektywna współpraca możliwa jest tylko w przypadku oparcia jej na jednolitych, akceptowalnych przez współdziałające podmioty, celach rozwoju oraz przy wysokiej samoświadomości poszczególnych kooperantów, związanych partnerskimi relacjami (istota Partnerstwa). Stąd jednym z kluczowych wyzwań dla obszaru funkcjonalnego pozostaje wzmacnianie spójności i integralności społecznej (w szczególności integracja międzygminna, międzypokoleniowa oraz dotycząca „nowych” i „starych” mieszkańców tego obszaru), budowanie silnej tożsamości lokalnej, poczucia przywiązania do miejsca zamieszkania, jego specyfiki i historii, m.in. poprzez dbałość o dziedzictwo kulturowe, w szczególności o charakterze niematerialnym.

CEL OPERACYJNY 4.1		Mierniki realizacji celu 4.1:
WZMACNIANIE TOŻSAMOŚCI LOKALNEJ I SPÓJNOŚCI SPOŁECZNEJ		- Liczba wspólnych* przedsięwzięć i/lub ich uczestników, promujących lokalne dziedzictwo kulturowe – dane poszczególnych JST i/lub instytucji kultury; - Wyniki badań społecznych wśród mieszkańców obszaru funkcjonalnego „Blisko Krakowa” w zakresie poczucia tożsamości lokalnej.
Kierunki interwencji		Programy / projekty strategiczne
4.1.1	Budowanie poczucia wspólnoty, wrażliwości i współodpowiedzialności społecznej, w tym promocja dobrego sąsiedztwa.	Impreza integracyjna mieszkańców obszaru funkcjonalnego.
4.1.2	Wzmacnianie patriotyzmu oraz tożsamości lokalnej i regionalnej.	Program współpracy w zakresie organizacji i promocji kultury lokalnej. Opracowanie materiałów merytorycznych i edukacyjnych dotyczących dziedzictwa obszaru funkcjonalnego.
4.1.3	Działania z zakresu integracji międzypokoleniowej.	„Budujemy międzypokoleniowe mosty” – projekt służący integracji między pokoleniami (wizyty seniorów w przedszkolach i szkołach, pomoc dzieci i młodzieży osobom starszym).

* Poprzez przedsięwzięcia wspólne rozumie się te, które realizowane są przez minimum 3 różne podmioty, działające na terenie obszaru funkcjonalnego „Blisko Krakowa”

Cel operacyjny 4.2 Wspieranie aktywności obywatelskiej oraz partycypacji społecznej mieszkańców.

Strategia postępowania:

Jednym z wyznaczników społeczeństwa obywatelskiego, charakteryzującego się bogatą i zróżnicowaną aktywnością swych członków, w którym pomiędzy ludźmi dominują więzi niehierarchiczne, jest partycypacja społeczna. Partycypacja to cały wachlarz działań, metod i technik uczestnictwa obywateli w określaniu potrzeb i problemów społecznych oraz partnerskie współdziałanie, mające na celu zaspokojenie tych potrzeb i rozwiązanie zdiagnozowanych problemów. Partycypacja to faktyczny udział społeczeństwa w podejmowaniu ważnych decyzji rozwojowych poprzez m.in. uczestnictwo obywateli w procesie powstawania różnego rodzaju dokumentów strategicznych, realizację badań preferencji i potrzeb mieszkańców oraz prowadzenie konsultacji społecznych – uwzględnianie ich wniosków w ramach prowadzonej polityki rozwoju, a także współdziałanie międzysektorowe w celu efektywnego i skutecznego zarządzania publicznego.

Zaangażowanie sektora pozarządowego we wdrażanie zapisów niniejszej Strategii jest konieczne dla prawidłowej realizacji celów w niej określonych. Partnerskiemu dialogowi oraz pełniejszemu wykorzystaniu instrumentów partycypacji społecznej sprzyjać będzie rosnące poczucie tożsamości lokalnej i regionalnej oraz budowana spójność społeczna. Podstawą wysokiej aktywności publicznej pozostaje jednak świadomość obywatelska i kapitał społeczny, rozumiane m.in. jako wykształcenie, kompetencje, ale i aspiracje obywatelskie mieszkańców, a także potencjał i doświadczenie organizacji społecznych. Elementem nieodzownym jest również wysoki poziom zaufania społecznego, pozwalający na stabilne i szerokie współdziałanie.

Wspieranie aktywności obywatelskiej oraz partycypacji społecznej mieszkańców odbywać się będzie zatem poprzez edukację obywatelską (w tym prawną), promowanie zaangażowania obywatelskiego, w tym wolontariatu i innego rodzaju ochotniczej, nieodpłatnej działalności społecznej, jak również przez doskonalenie współpracy administracji z organizacjami społecznymi, w tym m.in. usprawnienie procedur informowania i konsultacji, wzmacnianie profesjonalizacji i integracji sektorowej organizacji, rozwój finansowych i pozafinansowych form współpracy, czy promocję innowacyjności w obszarze usług publicznych.

CEL OPERACYJNY 4.2		Mierniki realizacji celu 4.2:
WSPIERANIE AKTYWNOŚCI OBYWATELSKIEJ ORAZ PARTYCYPACJI SPOŁECZNEJ MIESZKAŃCÓW		• Suma środków publicznych do dyspozycji w ramach budżetów partycypacyjnych – dane poszczególnych JST; • Liczba zadań publicznych, zleconych do realizacji organizacjom pozarządowym - dane poszczególnych JST; • Liczba poddanych konsultacjom dokumentów / proponowanych rozwiązań społeczno-gospodarczych – dane poszczególnych JST; • Współczynnik efektywności organizacji pozarządowych w zakresie pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych [liczba i/lub wartość projektów, które uzyskały dofinansowanie zewnętrzne / liczba i/lub wartość wniosków aplikacyjnych o dofinansowanie zewnętrzne, złożonych przez organizacje pozarządowe z terenu obszaru funkcjonalnego] - dane organizacji pozarządowych i/lub poszczególnych JST.
Kierunki interwencji		Programy / projekty strategiczne
4.2.1	Edukacja i promocja aktywności obywatelskiej mieszkańców.	Zintegrowany Program Aktywizacji i Partycypacji Społecznej na terenie obszaru funkcjonalnego. Budżety partycypacyjne np. w oparciu o fundusze sołeckie. Program Promocji Wolontariatu.
4.2.2	Wdrożenie efektywnego systemu współpracy administracji z sektorem pozarządowym oraz innymi formami inicjatyw społecznych.	Zasady współpracy z organizacjami społecznymi w realizacji zadań publicznych na terenie obszaru funkcjonalnego.

		Mapa aktywności organizacji pozarządowych, działających na terenie obszaru funkcjonalnego.
4.2.3	Doskonalenie procedur informowania i konsultacji społecznych.	Procedura dialogu i konsultacji społecznych na terenie obszaru funkcjonalnego.
4.2.3	Wsparcie merytoryczne, organizacyjne i finansowe organizacji pozarządowych oraz innych form inicjatyw społecznych.	Podkrakowskie Centrum Wsparcia Aktywności Obywatelskiej.

Cel operacyjny 4.2 System usług publicznych, dostosowany do potrzeb i struktury społeczeństwa.

Strategia postępowania:

Działania podejmowane w obszarze organizacji oferty usług publicznych opierać się będą na szeroko rozumianej identyfikacji potrzeb oraz integracji instrumentów dla głównych odbiorców tej polityki.

Jednym z najważniejszych wyzwań będzie poprawa poziomu zdrowia i związanej z nim jakości życia mieszkańców obszaru funkcjonalnego. Zostanie to osiągnięte poprzez zapewnienie kompleksowej opieki medycznej o wysokim standardzie usług, zwiększenie dostępności profilaktyki, wczesnej diagnostyki oraz rozwój systemu gromadzenia i dystrybuowania informacji, a także dzięki wsparciu i promowaniu różnorodnych inicjatyw prozdrowotnych, upowszechniających zasady zdrowego stylu życia, np. wydarzeń sportowych, angażujących mieszkańców obszaru funkcjonalnego (faktyczna aktywizacja fizyczna, przy założeniu dywersyfikacji dyscyplin).

W odpowiedzi na konsekwencje postępujących zmian struktury demograficznej, oferta w obszarze ochrony zdrowia uwzględniać będzie zestaw specjalistycznych usług adresowanych do grupy seniorów. Priorytetem jest jak najdłuższe utrzymanie przez nich dobrego stanu zdrowia i samodzielności, realizującej się m.in. poprzez kontynuację aktywności zawodowej i zaangażowanie społeczne. W tym celu wdrożona zostanie kompleksowa polityka senioralna, obejmująca w szczególności aktywizację zawodową, kulturowo-społeczną i obywatelską osób starszych.

Realizowana będzie również polityka prorodzinna, ukierunkowana na wspieranie rodziny i promowanie wartości rodzinnych, rozwój oferty opieki nad dziećmi, umożliwiającej mieszkańcom prowadzenie działalności gospodarczej i zawodowej.

Polityka społeczna, prowadzona w sposób racjonalny i adekwatny do zdiagnozowanych potrzeb, realizowana będzie przy współpracy podmiotów polityki społecznej, rynku pracy i zatrudnienia, organizacji pozarządowych i innych. Zakłada się m.in. wsparcie i rozwój instytucjonalnych oraz pozainstytucjonalnych form pomocy społecznej, a także działania na rzecz wyrównywania szans osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

CEL OPERACYJNY 4.3		Mierniki realizacji celu 4.3:
SYSTEM USŁUG PUBLICZNYCH, DOSTOSOWANY DO POTRZEB I STRUKTURY SPOŁECZEŃSTWA		• Liczba akcji oraz programów profilaktycznych, badań i konsultacji medycznych organizowanych dla mieszkańców – dane poszczególnych JST; • Liczba wspólnych* przedsięwzięć sportowych i/lub ich uczestników – dane poszczególnych JST i/lub organizacji pozarządowych, klubów sportowych; • Liczba miejsc w placówkach całodobowych i dziennych formach wsparcia - dane poszczególnych JST; • Liczba dostępnych miejsc w ramach opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 (w formie żłobka lub klubu dziecięcego) - dane poszczególnych JST; • Liczba rodzin i/lub instytucji i podmiotów prywatnych, uczestniczących w ramach Karty Dużej Rodziny Obszaru Funkcjonalnego – dane poszczególnych JST.
Kierunki interwencji		Programy / projekty strategiczne
4.3.1	Profilaktyka i promocja zdrowego, aktywnego stylu życia.	Wdrożenie efektywnego systemu gromadzenia i dystrybuowania informacji w zakresie profilaktyki zdrowia. Cykliczne imprezy sportowe obszaru funkcjonalnego, np. „Podkrakowskie bieganie”.
4.3.2	Rozwój usług opiekuńczych i medycznych, w szczególności dedykowanych osobom starszym.	Program rozwoju partnerstwa publiczno-prywatnego w zakresie organizacji oferty usług opiekuńczych i medycznych dla osób starszych.

4.3.3	Integrująca polityka społeczna.	Podkrakowskie Centrum Integracji Społecznej. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na obszarze funkcjonalnym.
4.3.4	Skuteczna polityka prorodzinna.	Karta Dużej Rodziny Obszaru Funkcjonalnego.
4.3.5	Kompleksowa polityka senioralna.	„Budujemy międzypokoleniowe mosty” – projekt służący integracji między pokoleniami (wizyty seniorów w przedszkolach i szkołach, pomoc dzieci i młodzieży osobom starszym).

* Poprzez przedsięwzięcia wspólne rozumie się te, które realizowane są przez minimum 3 różne podmioty, działające na terenie obszaru funkcjonalnego „Blisko Krakowa”.

OBSZAR STRATEGICZNY:

NOWOCZESNE ZARZĄDZANIE PUBLICZNE

Cel strategiczny:

***Partnerskie zarządzanie sprawami publicznymi,
wykorzystujące nowoczesne instrumenty prowadzenia polityki rozwoju.***

Cel operacyjny 5.1 Wdrażanie nowoczesnych instrumentów zarządzania publicznego.

Strategia postępowania:

Sprawność i efektywność systemu zarządzania rozwojem obszaru funkcjonalnego „Blisko Krakowa” warunkowana jest współistnieniem szeregu elementów, takich jak: integracja wewnętrzna, funkcjonowanie stabilnego, przygotowanego merytorycznie i opartego na zaufaniu społecznym samorządu, jasno zdefiniowane cele rozwojowe, koncentracja środków na ściśle określonych priorytetach, operacjonalizacja strategii oraz precyzyjny podział funkcji strategicznej, wdrożeniowej i koordynacyjnej w procesie zarządzania.

Współpraca wewnątrzobszarowa powinna opierać się na odpowiednim przygotowaniu poszczególnych Partnerów, jak i całego Partnerstwa Obszaru Funkcjonalnego „Blisko Krakowa” do współdziałania oraz zmierzać do ciągłego wzmacniania relacji wewnątrzobszarowych i partnerskich. Wymaga to wdrożenia nowoczesnych instrumentów zarządzania publicznego.

Największym wyzwaniem pozostaje implementacja zintegrowanego systemu planowania i realizacji polityk publicznych na obszarze funkcjonalnym, uwzględniającego aktywny współudział mieszkańców w proces zarządzania. System ten powinien opierać się na:

- profesjonalnym systemie gromadzenia i analizowania danych i informacji dotyczących sytuacji społeczno-gospodarczej obszaru funkcjonalnego,
- skutecznych kanałach komunikacji,
- wysokich kompetencjach kadr samorządowych,
- wykorzystaniu nowoczesnych narzędzi telekomunikacyjnych.

Działania te stanowią odpowiedź na rosnące oczekiwania klientów względem organów administracji publicznej, a także uwzględniają instrumenty realizacji polityki rozwoju w latach 2014-2020, które warunkują konieczność zacieśnienia współpracy, skoordynowania działań

podejmowanych przez samorządy oraz podmioty prywatne i organizacje pozarządowe w zakresie realizacji usług publicznych na rzecz mieszkańców.

Rozwój obszaru funkcjonalnego i zapewnienie realizacji celów niniejszej strategii wymaga skoordynowanych działań podejmowanych przez samorządy w zakresie realizacji wielu usług publicznych na rzecz mieszkańców, dla których granice pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego mają jedynie administracyjny wymiar.

Cel operacyjny 5.1		Mierniki realizacji celu 5.1:
WDRAŻANIE NOWOCZESNYCH INSTRUMENTÓW ZARZĄDZANIA PUBLICZNEGO		• Liczba zrealizowanych wspólnych projektów rozwojowych – dane Partnerstwa; • Liczba osób i/lub organizacji korzystających z mechanizmów partycypacji – dane poszczególnych JST; • Liczba pracowników samorządowych, którzy rozwinęli swoje kompetencje zawodowe poprzez udział w szkoleniach, kursach, warsztatach i innych formach doskonalenia – dane poszczególnych JST; • Liczba usług publicznych, udostępnionych za pomocą systemu elektronicznego - dane poszczególnych JST.
Kierunki interwencji		Programy / projekty strategiczne
5.1.1	Zintegrowany system planowania i realizacji polityk publicznych na obszarze funkcjonalnym.	Plan instytucjonalizacji Partnerstwa Obszaru Funkcjonalnego „Blisko Krakowa”. Zintegrowany Program Aktywizacji i Partycypacji Społecznej na terenie obszaru funkcjonalnego. Zintegrowana Strategia Rozwoju Edukacji i Rynku Pracy na terenie obszaru funkcjonalnego. Zintegrowana Strategia Rozwoju Oferty Czasu Wolnego na terenie obszaru funkcjonalnego ze szczególnym uwzględnieniem Oferty Rekreacyjnej i Ochrony Środowiska.

5.1.2	Gromadzenie i analizowanie danych i informacji dotyczących sytuacji społeczno-gospodarczej obszaru funkcjonalnego.	Zintegrowany system monitorowania i oceny rozwoju obszaru w ujęciu społeczno-gospodarczym – Subregionalny System Analiz Samorządowych. Określenie szczegółowych potrzeb i priorytetów w zakresie infrastruktury ochrony środowiska, w skali całego obszaru funkcjonalnego - Zintegrowana Strategia Rozwoju Oferty Czasu Wolnego na terenie obszaru funkcjonalnego ze szczególnym uwzględnieniem Oferty Rekreacyjnej i Ochrony Środowiska. Przeprowadzenie analizy finansowej i funkcjonalnej systemu oświaty w gminach oraz wprowadzenie ewentualnych zmian systemowych.
5.1.3	Poprawa komunikacji i przepływu informacji wewnątrz obszaru funkcjonalnego.	Cykliczne spotkania Partnerów. Promocja i bieżące zarządzanie stroną internetową dot. obszaru funkcjonalnego „Blisko Krakowa”.
5.1.4	Wdrożenie mechanizmów i procedur partycypacji - włączanie mieszkańców w proces zarządzania sprawami publicznymi.	Zintegrowany Program Aktywizacji i Partycypacji Społecznej na terenie obszaru funkcjonalnego. Budżety partycypacyjne np. w oparciu o fundusze sołeckie. Współpraca jednostek gminnych z organizacjami pozarządowymi.

		Procedura dialogu i konsultacji społecznych na terenie obszaru funkcjonalnego.
5.1.5	Doskonalenie kadr samorządowych.	Zintegrowany system doskonalenia kompetencji kadr samorządowych obszaru funkcjonalnego (weryfikacja opisów stanowisk pracy, analiza potrzeb szkoleniowych, opracowanie planu szkoleń i zasad kierowania na szkolenia). Zorganizowanie forów funkcjonalnych (wymiana dobrych praktyk i stosowanych rozwiązań, integracja).
5.1.6	Rozwój usług elektronicznych w administracji publicznej (e-administracja).	Programy informatyzacji urzędów.
5.1.7	Skoordynowany system planowania i zagospodarowania przestrzennego na terenie obszaru funkcjonalnego.	Powołanie zespołu interdyscyplinarnego w zakresie konsultowania zagadnień zagospodarowania przestrzennego wspólnych dla całego obszaru funkcjonalnego oraz kwestii ochrony środowiska - spotkania cykliczne.

Cel operacyjny 5.2 Rozwój współpracy z partnerami zewnętrznymi.

Strategia postępowania:

Podstawowymi założeniami nowego paradygmatu prowadzenia polityki rozwoju na każdym poziomie zarządzania jest partnerstwo i zintegrowane podejście do obszarów problemowych. Skala i charakter problemów (wyzwań rozwojowych) przed jakimi stoją samorządy, wymagają kompleksowego ich rozwiązywania oraz działania z wykorzystaniem efektu synergii.

Współpraca wewnątrzobszarowa powinna zmierzać do wzmocnienia relacji: w ramach obszaru funkcjonalnego oraz w obrębie obszaru metropolitalnego, jak również relacji: obszar funkcjonalny „Blisko Krakowa” – Kraków. Stolica regionu, korzystając z zasobów całego województwa, jednocześnie wydatnie dynamizuje jego rozwój. Należy zatem tak ukierunkować tę dynamikę, aby w jak największym stopniu pobudzała rozwój społeczno-gospodarczy obszaru funkcjonalnego i tworzących go gmin.

Współpraca regionalna wymaga ściślejszej kooperacji z regionami sąsiednimi, w tym efektywnego współdziałania w ramach KOM - w zakresie podniesienia atrakcyjności osadniczej, a także wzrostu potencjału turystycznego oraz gospodarczego i atrakcyjności inwestycyjnej obszaru funkcjonalnego, a także wzmocnienia współpracy z administracją rządową na poziomie centralnym i regionalnym - dla skutecznego prowadzenia polityki rozwoju obszaru funkcjonalnego. Naturalna konkurencja poszczególnych jednostek samorządu nie powinna w przyszłości ograniczać współdziałania na rzecz wspólnych przedsięwzięć prorozwojowych. Ważny będzie również rozwój europejskiej współpracy terytorialnej, bazujący na dobrych praktykach oraz dotychczasowych doświadczeniach poszczególnych Partnerów w zakresie współpracy międzynarodowej.

Strategia postępowania prowadzić będzie do wykreowania i umocnienia silnej pozycji konkurencyjnej oraz rozpoznawalności obszaru funkcjonalnego „Blisko Krakowa”. Najważniejszym czynnikiem sprzyjającym będzie poczucie tożsamości lokalnej oraz świadomość mieszkańców dotycząca kluczowych potencjałów obszaru, jego społeczna spójność oraz sprawny i skuteczny marketing terytorialny w wymiarze regionalnym, krajowym i zagranicznym.

Cel operacyjny 5.2		Mierniki realizacji celu 5.2:
ROZWÓJ WSPÓŁPRACY Z PARTNERAMI ZEWNĘTRZNYMI		• Liczba imprez wystawienniczo-targowych z udziałem reprezentantów obszaru funkcjonalnego „Blisko Krakowa” – dane Partnerstwa; • Liczba zrealizowanych wspólnych projektów rozwojowych w ramach KOM, w tym szczególnie z Krakowem – dane Partnerstwa; • Liczba zrealizowanych wspólnych projektów rozwojowych w ramach europejskiej współpracy terytorialnej – dane Partnerstwa.
Kierunki interwencji		Programy / projekty strategiczne
5.2.1	Sprawny i skuteczny marketing terytorialny w wymiarze regionalnym, krajowym i zagranicznym.	Strategia Promocji Obszaru Funkcjonalnego. Współpraca w zakresie komplementarnej budowy infrastruktury ochrony środowiska. Projekty rozwojowe z administracją rządową. Międzynarodowe projekty rozwojowe.
5.2.2	Rozwój współpracy terytorialnej w ramach KOM, w tym szczególnie z Krakowem.	
5.2.3	Wzmacnianie współpracy z administracją rządową na poziomie centralnym i regionalnym.	
5.2.4	Rozwój europejskiej współpracy terytorialnej.	

Zgodność Strategii z wytycznymi i założeniami zawartymi w dokumentach wyższego rzędu

Dla zobrazowania zależności pomiędzy Zintegrowaną Strategią Obszaru Funkcjonalnego „Blisko Krakowa” a dokumentami strategicznymi szczebla krajowego, regionalnego i ponadlokalnego, opracowano matryce spójności celów strategicznych i operacyjnych Strategii z priorytetami, celami i kierunkami interwencji zawartymi w nadrzędnych dokumentach strategicznych. Tym samym, poniżej wykazano zgodność z kluczowymi dokumentami planistycznymi definiującymi priorytety rozwojowe w obszarach tematycznie i sektorowo powiązanych z niniejszym dokumentem, tj.:

- Strategią Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo.
- Strategią Rozwoju Kapitału Społecznego 2020.
- Strategią Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020.
- Strategią Innowacyjności i Efektywności Gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”
- Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020.
- Strategią Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla Krakowskiego Obszaru Funkcjonalnego.

Schemat 2 Matryca zgodności pomiędzy Zintegrowaną Strategią Rozwoju Gminy OF „Blisko Krakowa” a nadrzędnymi krajowymi i regionalnymi dokumentami strategicznymi.

	Cele strategiczne Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego „Blisko Krakowa”	Silna pozycja gospodarcza i wysoka atrakcyjność inwestycyjna obszaru funkcjonalnego	Silna pozycja obszaru funkcjonalnego w budowaniu oferty spędzania czasu wolnego	Skuteczna ochrona środowiska naturalnego dla wzrostu jakości życia mieszkańców	Wysoka spójność wewnętrzna obszaru funkcjonalnego, bazująca na zaangażowaniu i partycypacji społecznej, zapewniająca dostęp do usług publicznych wysokiej jakości	Partnerskie zarządzanie sprawami publicznymi, wykorzystujące nowoczesne instrumenty prowadzenia polityki rozwoju
	Cele operacyjne Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego „Blisko Krakowa” Cele operacyjne nadrzędnych dokumentów strategicznych	Cel operacyjny 1.1 Rozwój kapitału intelektualnego Cel operacyjny 1.2 Skuteczny system doradztwa i kształcenia zawodowego Cel operacyjny 1.3 Wzmacnianie przedsiębiorczości i aktywności zawodowej mieszkańców Cel operacyjny 1.4 Zarządzanie przestrzenią gospodarczą i inwestycyjną obszaru funkcjonalnego Cel operacyjny 2.1 Rewitalizacja i zrównoważona komercjalizacja przestrzeni kulturowej obszaru funkcjonalnego Cel operacyjny 2.2 Kreowanie atrakcyjnych przestrzeni umożliwiających spędzanie czasu wolnego Cel operacyjny 2.3 Zwiększenie dostępności transportowej i rozwój połączeń funkcjonalnych Cel operacyjny 3.1 5Kształtowanie proekologicznych postaw i świadomości obywatelskiej Cel operacyjny 3.2 Ochrona terenów atrakcyjnych przyrodniczo Cel operacyjny 3.3 Wspieranie indywidualnych i publicznych rozwiązań infrastrukturalnych sprzyjających ochronie środowiska Cel operacyjny 3.4 Przeciwdziałanie klęskom żywiołowym Cel operacyjny 4.1 Wzmacnianie tożsamości lokalnej i spójności społecznej obszaru funkcjonalnego Cel operacyjny 4.2 Wspieranie aktywności obywatelskiej oraz partycypacji społecznej mieszkańców Cel operacyjny 4.3 System usług publicznych, dostosowany do potrzeb i struktury społeczeństwa Cel operacyjny 5.1 Wdrażanie nowoczesnych instrumentów zarządzania publicznego Cel operacyjny 5.2 Rozwój współpracy z partnerami zewnętrznymi				

Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo (SRK)																	
OS I. SPRAWNE I EFEKTYWNE PAŃSTWO	Cel I.1. Przejście od administrowania do zarządzania																
	Cel I.2. Zapewnienie środków na działania rozwojowe																
	Cel I.3. Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela																
	Cel II.1. Wzmocnienie stabilności makroekonomicznej																
	Cel II.2. Wzrost wydajności gospodarki																
	Cel II.3. Zwiększenie innowacyjności gospodarki																
	Cel II.4. Rozwój kapitału ludzkiego																
	Cel II.5. Zwiększenie wykorzystania technologii cyfrowych																
	Cel II.6. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko																
	Cel II.7. Zwiększenie efektywności transportu																
OS III. SPÓJNOŚĆ SPOŁECZNA I TERYTORIALNA	Cel III.1. Integracja społeczna																
	Cel III.2. Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych																
	Cel III.3. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych																

Strategie zintegrowane (SIEG, SRKS, SRKL)	Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”	Cel 1. Dostosowanie otoczenia regulacyjnego i finansowego do potrzeb innowacyjnej i efektywnej gospodarki.																
		Cel 2. Stymulowanie innowacyjności poprzez wzrost efektywności wiedzy i pracy																
		Cel 3. Wzrost efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i surowców																
		Cel 4. Wzrost umiędzynarodowienia polskiej gospodarki																
	Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020	Cel 1. Kształtowanie postaw sprzyjających kooperacji, kreatywności oraz komunikacji																
		Cel 2. Poprawa mechanizmów partycypacji społecznej i wpływu obywateli na życie publiczne																
		Cel 3. Usprawnienie procesów komunikacji społecznej oraz wymiany wiedzy																
		Cel 4. Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego																
	Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020	Cel 1. Wzrost zatrudnienia																
		Cel 2. Wydłużenie okresu aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych																
		Cel 3. Poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym																
		Cel 4. Poprawa zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej																
		Cel 5. Podniesienie poziomu kompetencji oraz kwalifikacji obywateli																

Małopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2014-2020 (projekt)	Cel tematyczny 1. Wzmacnianie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji															
	Cel tematyczny 2. Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjno-komunikacyjnych															
	Cel tematyczny 3. Wzmocnienie konkurencyjności MŚP															
	Cel tematyczny 4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach															
	Cel tematyczny 5. Promowanie dostosowania do zmian klimatu, zapobieganie ryzyku i zarządzanie ryzykiem															
	Cel tematyczny 6. Zachowanie i ochrona środowiska oraz promowanie efektywnego gospodarowania zasobami															
	Cel tematyczny 7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej															
	Cel tematyczny 8. Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników															
	Cel tematyczny 9. Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją															
	Cel tematyczny 10. Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie															

Strategia ZIT Krakowskiego dla Obszaru Funkcjonalnego (projekt)	Priorytet 1. Wysoki potencjał i konkurencyjność przedsiębiorstw w KrOF															
	Priorytet 2. Sprawny system mobilności regionalnej w transporcie drogowym															
	Priorytet 3. Rozwinięte i dopasowane do potrzeb rynku pracy systemy kształcenia i szkolenia zawodowego															
	Priorytet 4. Poprawa jakości środowiska naturalnego KrOF															
	Priorytet 5. Poprawa stanu gospodarki wodnej w KrOF															
	Priorytet 6. Zmniejszenia nierówności w stanie zdrowia poprzez rozwój infrastruktury zdrowotnej															
	Priorytet 7. Wysokiej jakości i dostępność ofert wsparcia w zakresie opieki zdrowotnej i usług socjalnych															
	Priorytet 8. Spójność wewnętrzna i współpraca międzyinstytucjonalna															
	Priorytet 9. Wspólnotowy wymiar Metropolii Krakowskiej															

System monitorowania i ewaluacji oraz aktualizacji Strategii

Trwają dyskusje w ramach Partnerstwa, dotyczące systemu zarządzania realizacją Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego „Blisko Krakowa”.

Załączniki

1. Wyniki analizy zasobów własnych i otoczenia (analiza SWOT) – uwzględniające rangowanie czynników;
2. Raport z badania potrzeb i preferencji mieszkańców w zakresie polityki rozwoju obszaru funkcjonalnego „Blisko Krakowa”;
3. Raport diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej obszaru funkcjonalnego w oparciu o dane statystyki publicznej w układzie dynamicznym (kilkuletnim) i porównawczym (benchmarkingowym).